

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kuntaliiton lausunto Traficomien määräyksestä 71/2023 M verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua Liikenne- ja viestintäviraston määräyksestä 71/2023 M ja tuo asian osalta esille seuraavat huomiot.

Yleistä määräyksen valmistelusta ja lausuntomenettelystä

Määräyksellä 71/2023 M muutetaan tällä hetkellä voimassa olevaa määräystä 71/2020 M, jonka määrittelee Liikenne- ja viestintävirastossa valmisteltavaan verkkoinfrastruktuurin Sijaintitietopalveluun toimitettavaa tietosisältöä ja sen muotoa sekä tietojen toimittamisen määräaika. Muutos tehdään sen johdosta, että Sijaintitietopalvelun käyttöönotto on viivästynyt.

Kuntaliitto pitää lausuntomenettelyjen yleisen tarkoituksen, hyvän hallinnon käytäntöjen ja määräyksen vaikutusten kohteina olevien toimijoiden tosiasiallisen osallistamisen ja vaikutusmahdollisuuksien näkökulmasta poikkeuksellisen kelvottomana Liikenne- ja viestintäviraston menettelyä tämän määräysluonnoksen lausuntokierroksen osalta.

Lausuntoaika osin teknisiin yksityiskohtiin keskittyvästä määräyksestä lausumiseen on annettu yhdeksän (9) arkipäivää, mitä ei voi millään tavoin pitää hyväksyttävänä. Lausuntopyyntö on muodollisesti jaettu laajalle joukolle toimijoita, muun muassa kaikille manner-Suomen kunnille, mutta on ilmiselvää, että annetussa määräajassa edes jollain tavalla määräysluonnoksen ja sen perustelumuistion asiasisällön arviointiin perustuvan lausunnon kykenevät antamaan vain luonnoksen valmisteluun tai kommentointiin sen aiemmissa vaiheissa jollain tavalla osallistuneet toimijat.

Ottaen lisäksi huomioon, että lausuttavaan luonnokseen on kirjattu määräyksen voimaantuloajankohdaksi 22.12.2023, eli viikko lausuntoajan päättymisen jälkeen, ei voida pitää tosiasiallisesti mahdollisena, että lausunnoissa esitetyt huomiot ja muutosehdotuksia voitaisi juurikaan ottaa määräyksessä huomioon. Näyttääkin siltä, että lausuntokierroksen pääasiallinen

tarkoitus olisi edes jollain tavoin muodollisesti välttää säädösympäristön ristiriitaisuus tilanteessa, jossa verkonhaltijat eivät ole voineet noudattaa määräyksen M 71 voimassa olevan version mukaista määräaikaa verkkotietojen toimittamisesta sen vuoksi, että Sijaintitietopalvelun toteutus on edelleen kesken.

Toteutetun ”näennäisen” lausuntokierroksen järjestäminen kuvaa oivallisesti koko useita vuosia kestäneen Sijaintitietopalvelun valmisteluprosessin näköalattomuutta ja Liikenne- ja viestintäviraston valmistelukoneiston kyvyttömyyttä ottaa huomioon verkonhaltijoiden ja heidän sidosryhmiensä jokseenkin yhtenevästi, laajasti ja toistuvasti esille tuomia huolia ja vaihtoehtoisia toimintatapoja verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen saatavuuteen liittyen (mm. Kuntaliiton määräystä 71/2019 M koskeneessa lausunnossa Liikenne- ja viestintävirastolle 28.8.2019). Viraston toistuva vetoaminen yhteisrakentamislain (276/2016) säännöksiin palvelun teknisen toteutustavan vaihtoehdottomuuden perustana ei ole kestävä, sillä lain 5 §:n sanamuoto ”keskitetty tietopiste, jonka kautta annetaan” ei edellytä varsinaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitiedon kokoamista yhteen paikkaan.

Sijaintitietopalvelun suhde pääkaupunkiseudun kaupunkien omiin sijaintitietopalveluihin

Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungeilla on ollut jo pitkään käytössä omat, kaupunkiympäristön kokonaisuuden suunnittelu-, rakentamis- ja ylläpitoprosesseja tukevat ja niihin integroidut (Puolustusvoimien verkkoja lukuun ottamatta) kattavat johtoverkkojen sijaintitietopalvelut, joita asiakkaat pitävät laadukkaina. Näissä kaupungeissa asuu yli viidennes maan väestöstä, niissä sijaitsee paljon erilaista verkkoinfrastruktuuria maaperä- ja liikenneolosuhteiltaan haastavissa oloissa ja niissä tehdään paljon kaivutöitä.

Valmisteltavan valtakunnallisen Sijaintitietopalvelun (STP) kautta kaivutöiden tekijät eivät näissä kaupungeissa tulisi saamaan yhtä kattavaa ja ajantasaista tietoa verkkoinfrastruktuurista kuin mitä kaupungeilla on omien palvelujensa kautta mahdollista tarjota. STP myös edellyttäisi Liikenne- ja viestintäviraston mukaan kaiken uuden sijaintitietoihin liittyvän verkkoinfrastruktuuri- ja tapahtumadatan kopiointia kaupungin omista järjestelmistä STP:hen ja johtaisi siten massiivisiin toistuviin tiedonsiirtoihin ja laajoihin kopiorekistereihin ja niiden myötä pysyviin lisäkustannuksiin kunnille.

Kunnille rahoitus tiedonsiirtovelvoitteen aiheuttamiin lisäkustannuksiin

Yleisesti määräysluonnoksen edellyttämien tiedonsiirto-rajapintojen toteuttaminen kuntakentän kattavasti aiheuttaisi huomattavia investointikustannuksia sekä pysyviä operointi- ja ylläpitokustannuksia riippuen kunnan koosta ja rakentamisen intensiteetistä. Pienemmät kunnat olisivat myös täysin ostopalvelujen varassa näiden tehtävien osalta.

Mikäli Sijaintitietopalvelun tiedonsiirto ja -hallinta rajapintaratkaisuneen toteutettaisiin ehdotetulla tavalla, se on katsottava suoraan lainsäädännöstä johtuvaksi uudeksi lisätehtäväksi kunnille ja siitä aiheutuviin lisäkustannuksiin on rahoitusperiaatteen ja vakiintuneen käytännön mukaisesti osoitettava valtion rahoitus soveltamisalaan kuuluville kunnille.

Tietoturvariskien hallinta

Kuntaliitto yhdessä muiden verkonhaltijoiden edustajien kanssa on STP:n valmistelun alusta lähtien tuonut esille vakavan huolen koko valtakunnan verkkoinfrastruktuurin sijaintitiedon (ja osin ominaisuustiedon) kokoamisesta yhteen tietojärjestelmään. STP:n valmistelusta vastaavat tahot (tilaaja ja järjestelmäkehittäjä) eivät ole myöntäneet valitun teknisen ratkaisun sisältämiä

hajautettuun tiedonhallintaan verrattuna huomattavan suuria kumuloituvia riskejä laajoista haitoista sijaintitiedon joutuessa väriin käsiin.

Kuntaliitto toistaa aiemman näkemyksensä valmistelussa olevan STP:n tekniseen perusratkaisuun sisältyvästä vakavasta tietoturvariskistä huolimatta siitä, että valmistelijat ovat käsittääksemme parhaan kykynsä mukaan pyrkineet kehittämään suojauskäytänteitä tietomurtoja vastaan. Tietoturvaratkaisuista ei tosin valmistelun aikana ole annettu juuri tietoa verkonhaltijoiden edustajille eikä näitä ratkaisuja ole näin ollen voitu arvioida eikä riittävästi testata.

On tärkeää, että valmistelun aikana olennaisesti muuttunut geopoliittinen toimintaympäristö otetaan vakavasti huomioon verkkoinfrastruktuurin sijaintitietoja sisältävissä ja välittävissä tietojärjestelmissä. Vaihtoehtoinen, hajautettu verkkoinfrastruktuuritiedon hallinta rajaisi mahdollisten tietomurtojen välittömiä ja välillisiä vaikutuksia olennaisesti mahdollistaen kuitenkin ajantasaisen sijaintitiedon saamisen sitä todella tarvitseville.

Suositukset osana määräystä voivat aiheuttaa sekaannusta

Määräysluonnokseen on määräystekstien yhteyteen kirjattu viraston suosituksia eräistä käytänteistä. Kuntaliitto katsoo, että ottaen huomioon eron velvoittavuudessa suositusten sisällyttäminen määräykseen on omiaan aiheuttamaan sekaannuksia määräyksen soveltamisessa. Esimerkiksi vesi-huoltoverkostokäsittelyn sisältö on tässä määräyksessä erilainen kuin yleisesti vesihuoltoaiheisessa tekstissä. Vesihuoltoon keskeisesti kuuluva talousvesiverkosto ei kuulu määräyksen soveltamisalaan, mutta määräystekstissä on suositeltu myös talousvesiverkoston sijaintitietojen ilmoittamista STP:ssä. Useita muitakin infrastruktuurin sijainti- tai ominaisuustietoja suositellaan määräyksessä ilmoitettavaksi.

Huomioita perustelumuistioon

Perustelumuistion sivulla 4 (kohta 1.2) on kuvattu STP:n taloudellisia vaikutuksia. Tarkastelussa ei ole minkäänlaista euromääräistä arviota. Kuten edellä tässä lausunnossa on jo todettu, STP:n edellyttämän toistuvan tiedonsiirron kunnille aiheuttamien lisäkustannusten arviointi puuttuu täysin. Taloudellisten vaikutusten merkittävyyttä on arvioitu etenkin suhteessa viestintä- ja energia-alan suuriin valtakunnallisiin toimijoihin tunnistamatta tarvittavien toimenpiteiden pienemmille toimijoille, joita on valtaosa verkonhaltijoista, aiheuttamia järjestelmän ja rajapintojen suhteellisesti suurempia käyttöönotto- ja ylläpitokustannuksia. STP:n omia ylläpitokustannuksia oltaisiin myös jatkossa perimässä verkonhaltijoilta korottamalla merkittävästi eräitä niille säädettyjä lakisääteisiä maksuja.

Olellainen kustannusvaikutus, eli olemassa olevan verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen saattaminen määräysluonnoksen edellyttämälle tasolle erilaisin mittausmenetelmin tulisi aiheuttamaan useiden kymmenien, ellei satojen miljoonien eurojen kustannukset verkonhaltijoille - ja viime kädessä asiakasmaksuina niiden palveluja käyttäville kansalaisille, yrityksille ja muille toimijoille. Sijaintitiedon saaminen tälle tasolle kestäisi vuosikautia ja toimenpiteistä huolimatta lopputuloksen luotettavuus ei läheskään kaikissa tapauksissa olisi riittävä kaivutöihin ilman työmaalla tehtävää johtonäyttöä.

Perustelumuistion tekstit verkkojen kartoittamistarpeen ja -veloitteen osalta ovat osin epäselviä. Taloudellisten vaikutusten arvioinnin yhteydessä sivulla 5 todetaan, että ”vanhemmista verkoista tietoa ei mahdollisesti ole lainkaan olemassa tai tiedon hankkiminen voi vaatia verkon uudelleenmittausta”. Toisaalta sivulla 8 kohdassa Tietojen toimittaminen ja päivittäminen todetaan,

että ”määräyksen velvoitteita ei sovelleta takautuvasti, eikä määräys velvoita tietojen uudelleen kartoittamiseen”.

Perustelumuistion sivulla 22, kohdassa 13 Vesihuoltoverkot olevan virkkeen ”viemäriin sisältyy myös niissä kulkevan veden käsittely ja poisjohtaminen” merkitys jää epäselväksi suhteessa kappaleen edeltävään virkkeeseen ja koko määräykseen.

Lopuksi

Kuntaliitto pitää julkisten ja yksityisten toimijoiden varojen käytön ja kansallisen turvallisuuden näkökulmasta tärkeänä, että Liikenne- ja viestintävirastossa käynnissä olevan Sijaintitietopalvelun valmistelu nykyiseltä pohjalta keskeytetään ja verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen saatavuuden parantamista kehitetään vaihtoehtoisten teknisten ratkaisujen pohjalta. Mikäli viraston tai ministeriön tulkinnan yhteisrakentamislain vaatimuksista katsotaan estävän tämän, Kuntaliitto katsoo, että on painavat perusteet tehdä pikaisesti tarvittavat muutokset yhteisrakentamislakiin.

SUOMEN KUNTALIITTO

Paavo Taipale

yhdyskuntatekniikan päällikkö

Taipale Paavo
Suomen Kuntaliitto ry

Digita Oy

Lausunto

15.12.2023

TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Digita Oy kiittää mahdollisuudesta lausua määräystä 71 koskevasta luonnoksesta.

Määräyksen tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia – varmistaa tietopisteeseen toimitettavien tietojen riittävä tarkkuustaso ja yhdenmukaisuus sekä vähentää maanrakennustöistä verkkoinfrastruktuurille aiheutuvia häiriöitä. Samalla herää kuitenkin kysymys ovatko nämä tavoitteet enää riittäviä tai perusteltuja tämänhetkisessä turvallisuustilanteessa vai olisiko tärkeämpää estää kriittistä infrastruktuuria koskevien tietojen valuminen vääriin käsiin.

Kuten määräysluonnoksen perustelumuistiosta käy ilmi, määräyksen soveltamisalan ulkopuolella on julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetun lain soveltamisalaan kuuluva turvallisuusverkkotoiminta. Poikkeuksen taustalla on tarve varmistaa valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistoiminnan edellyttämän viestinnän häiriöttömyys ja jatkuvuus. Kansallisen turvallisuuden varmistamisen näkökulmasta tulisi vakavasti harkita, tulisiko myös muu kriittinen infra jättää joko kokonaan määräyksen soveltamisalan ulkopuolelle taikka rajata sitä koskevien tietojen saanti vain rajatulle käyttäjäryhmälle.

Turvallisuuspoliittisen tilanteen kiristyminen on saanut Suomen hallituksen harkitsemaan kriittistä infrastruktuuria koskevan tiedon julkisuutta uudelleen. Hallitusohjelman mukaan kriittisen infrastruktuurin tietojen avoin jakaminen arvioidaan uudelleen huomioiden kansallinen turvallisuus. Koska hallituksen työ on tältä osin vielä kesken, katsomme, että määräyksen viimeistelyä tulisi siirtää, kunnes hallituksen linjaus tältä osin on valmis.

Kaikkien verkkotietojen kokoaminen yhteen palveluun luo valtavan tietoturvariskin. Viittaamme tältä osin Geomatikk Finland Oy:n lausuntoon.

Tuominen Sanna
Digita Oy

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Telia Finland Oyj (Telia) kiittää mahdollisuudesta lausua määräysluonnoksesta M71.

Telia yhtyy ja viittaa FiCom Ry:n ja DNA Oyj:n, Energiateollisuus ry:n, sekä Geomatikk Finland Oy:n asiasta antamiin lausuntoihin.

Telia haluaa erityisesti korostaa viittaamissaan lausunnoissa esiin nostettuja kantoja tietoturvallisuudesta. Käsillä on myös riskejä kansallisen turvallisuuden näkökulmasta ja nopeasti muuttunut geopoliittinen tilanne tulisi huomioida verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä annetun lain (yhteisrakentamislaki, 276/2016) soveltamisessa.

Lisäksi Telia korostaa muissa lausunnoissa esiin nostettuja huomioita yhteisrakentamislain tarkoituksesta ja sanamuodoista liittyen Traficomien toimivaltaan ja siten myös määräysluonnoksen laajuuteen. Määräyksellä ei tulisi puuttua sellaiseen maankäyttöön, mitä yhteisrakentamislaki ei koske.

Määräyksen ja palvelun valmistelu tulisi aloittaa uudelleen siten, että niiden vaatimukset ja edellytykset olisivat muun muassa kevyempiä ja tietoturvallisempia toteuttaa ja jotka vastaisivat huomattavasti paremmin tulevaisuuden tarpeita.

Lausuntoaika on kohtuuttoman lyhyt ja lisäksi huomio kiinnittyy määräyksen erittäin nopeaan voimaantuloon lausuntoajan päättymisen (viikko) jälkeen.

Törnqvist Christa
Telia Finland Oyj

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Carunan lausunto Liikenne- ja viestintäviraston 1.12.2023 julkaisemaan määräysluonnokseen Määräys verkkotietojen toimittamisesta sijaintitietopalveluun (M71)

Caruna Oy ja Caruna Espoo Oy ("Caruna") kiittävät Liikenne- ja Viestintävirasto Traficomia (Traficom) mahdollisuudesta kommentoida viraston 1.12.2023 julkaisemaa määräysluonnosta M71 sekä siihen liit-tyvää perustelumuistiota ja toteavat lausuntonaan seuraavan.

1 Yleiset huomiot

Liikenne- ja Viestintävirasto Traficom (Traficom) on julkaissut 1.12.2023 lausuttavaksi verkkoinfran sijainti- ja verkkotietojen toimittamista yleiseen Sijaintitietopalveluun koskevan määräysluonnoksen Määräys verkkotietojen toimittamisesta sijaintitietopalveluun (M71).

Määräysluonnoksen perustelumuistion kappaleen 1 mukaisesti määräyksen tarkoituksena on varmistaa keskitettyyn tietopisteeseen toimitettavien tietojen riittävä tarkkuustaso ja yhteismitallisuus.

- vähentää maanrakennustöistä aiheutuvia vikatilanteita
- edistää verkkotoimijoiden välistä yhteistyötä lisäämällä keskitetyn tietopisteen avulla verkko-toimijoiden tietoisuutta muiden verkkotoimijoiden rakentamishankkeista ja fyysisen verkko-
infrastruktuurin sijainnista.

Caruna esittää huolensa uudesta M71-määräysluonnoksesta, sillä määräysluonnoksessa tai sen käytännön toteutuksessa ei ole huomioitu tai otettu riittävästi kantaa muun ohella seuraaviin asioihin;

- Infraverkkoja koskevan Huoltovarmuuden ja tietoturvallisuuden varmistaminen koskien sijaintitietojen saatavuutta Sijaintitietopalvelusta ja tietojen edelleen luovuttamista.
- Määräyksen vaatimuksista johtuvat toiminnan lisäkustannukset verkonomistajille sekä operoi-
jille (mm. järjestelmien muutokset, tietojen toimittaminen & ylläpito, näyttötoiminnan muutokset)
- Sijaintitietopalvelun tietojen luovuttaminen ja operatiivinen turvallisuus

Lisäksi Caruna nostaa esiin huolen hyvän hallintotavan noudattamisesta koskien seuraavia kohtia;

- Onko Traficom laatinut riittävän ja kokonaisvaltaisen vaikuttavuusarvioinnin määräysluonnoksen vaikutuksista eri toimijoille sekä arvioinut, vastaako M71 määräyksen sisältö ja tarkoitus yhteisrakentamisen- ja käytön lain (276/2016) tavoitteita sekä mm. hallitusohjelman kirjauksia kriittisen infratiedon jakamisesta kansallisen Huoltovarmuuden näkökulmasta?
- Määräyshankkeen aikataulun sekä sisällön jatkuvat muutokset ja viivästyminen. Nämä ovat aiheuttaneet kustannuksia verkkotoimijoille niin valmistelujen, hankintojen sekä työmäärän puitteissa.
- Sijaintitietopalvelun kehitysvaiheessa Carunan ja muiden verkkotoimijoiden esiin nostamien epäkohtien ja kehitysehdotuksien vähäinen huomiointi, jotka koskevat tietomallin puutteita ja lähes mahdottomia tavoitteita
- Lausunnon antamisen lyhyt toteutusaikataulu. Mahdollisuus lausuntopyyntöön julkaistiin 1.12.2023 lausunnon takarajan ollessa 15.12.2023. Uuden määräyksen on tarkoitus astua voimaan 22.12.2023.

Määräyshankkeen sisällön ja toiminnan ollessa vielä osiltaan tarkentumaton herää väistämättä kysymys siitä, kykeneekö Traficom käsittelemään ja sisällyttämään tarkoituksenmukaisella tavalla uuteen määräykseen toimijoiden esiin nostamat huolet ja tarpeet. Lyhyt lausuntoaika ja Traficomille jäävä lyhyt lausuntojen käsittelyaika eivät todennäköisesti mahdollista oikeanlaista sekä huoltovarmuus- että tie-toturva vaatimukset täyttävää ja asetuksen tavoitteita vastaavaa toiminnallista lopputulosta.

2 Carunan erittelemät huolet ja asiakorjaukset määräysluonnokseen

2.1 Infraverkkoja koskevan Huoltovarmuuden ja tietoturvallisuuden varmistaminen

Sijaintitietopalvelun kehittäminen on kestänyt kauan ja tämän aikana vallitseva maailmantilanne on muuttunut erityisesti verkkotoimijoille asetetun huoltovarmuuden osalta kriittisesti. Tätä on nostettu esiin Suomen Valtiojohdon tasolla (mm. hallitusohjelmassa kirjauksella ”Kriittisen infrastruktuurin tietojen avoin jakaminen arvioidaan uudelleen huomioiden kansallinen turvallisuus”). Tämän myötä nykyisellään kehitetty ja suunniteltu Sijaintitietopalvelu ei kata tai ainakaan tuo esille tarkentuneita tietoturva vaateita ja -tarpeita eikä Sijaintitietopalvelun toimintamallin käytön mahdollisesti muodostamia uhkakuvia erityisesti fyysiselle infrastruktuurille.

On huomioitava, että Sijaintitietopalvelu kokonaisuuden on tarkoitus kerätä koko Suomen laajuudelta verkkotoimijoiden, myös Carunan, infrastruktuurin verkkotiedot yhden palvelun alle. Tämä tuottaa verkkotoimijoille suuren ja tarpeettoman tietoturvariskin huoltovarmuusvaatimusten näkökulmasta. Traficom on asian käsittelyä vakuutellut, mutta ei toisaalta millään tavalla todentanut, tai edes selostanut verkkotoimijoille Sijaintitietopalvelun tietoturvaan liittyviä ratkaisuja, joita koskevia tietoja verkkotoimijat ovat esimerkiksi Traficomien Sijaintitietopalvelun asiantuntijaryhmissä useaan otteeseen tiedustelleet.

Sijaintitietopalveluun ja sen tietoihin tulee olemaan pääsy valtavalla määrällä sellaisia käyttäjiä, joiden tarkoituksena ei pystytä kaikilta relevanteilta osin todentamaan. Kun tietoja kerätään sekä hallitaan yhdestä ja samasta paikasta, kerää se myös epätoivottua huomiota tietojen kalastelijoilta tai kyberrikollisilta. Jos tiedot pääsevät vuotamaan, luo tämä koko Suomen verkkoinfrastruktuurille turvallisuusriskin. Sijaintitietopalveluun kerättävän tiedon määrä on myös määrältään valtava ja se tulee ajan kuluessa vain kasvamaan, mikä itsessään myös kasvattaa turvallisuusriskejä. Näiden

riskien vuoksi tulisi palvelun käyttäjien saada verkkotietoja tarkasteltavaksi vain rajatusti perustellusta syystä. Tulisi yleisellä tasolla myös kriittisesti arvioida, ovatko kaikki kaavailut vaaditut tiedot palvelussa tarpeellisia, koska tietojen ylläpito ja huoltovarmuuskriteerit sekä tietoturva on tällä hetkellä asetettu korkealle verkkotiedon omistajan toimesta.

Sijaintitietopalveluun kirjaudutaan Suomi.fi -tunnuksilla, joiden avulla tietopyyntöjä ja kyselyitä verkkotiedoista voi palvelussa suorittaa. Verkonomistajilla, jotka varsinaiset tiedot omistavat ja niistä vastaavat, eivät kuitenkaan pysty vaikuttamaan, muokkaamaan tai rajoittamaan sitä, ketkä heidän tietojansa pystyvät kyselemään tai tarkastelemaan, tai keille tällaiset tahot voivat jakaa tietoja eteenpäin. Verkonomistajat eivät pysty myöskään itse suoraan puuttumaan tilanteeseen, jossa heidän verkko-omaisuutensa liittyen tai heidän verkko-omaisuutensa läheisyydessä suoritetaan turhia tai epäilyttäviä tietopyyntöjä tai kaivuutöitä, vaan näiden käsitteleminen on sidoksissa Sijaintitietopalveluun ja sen toimintaan. Sijaintitietopalvelun sisällössä on kerrottu, että tietopyyntöjä ja kyselyitä valvotaan sekä tarvittaessa rajoitetaan, mutta toimijoille ei ole tarkemmin kerrottu kuinka tämä käytännössä toteutetaan. Näin ollen ei ole myöskään ollut mahdollista arvioida, onko valvonta riittävää ja vaikuttavaa.

Nykyisen maailmantilanteen johdosta huoltovarmuuskriittiset yritykset ja toimijat ovat nostaneet omaa varautumisen tasoansa kriittisen infrastruktuurin osalta. Koska verkonomistajien tietoja käsitellään, dokumentoidaan sekä tietoja toimitetaan useille yhteistyökumppaneille ja toimijoille, pitää verkkotoimijoiden sekä heidän kumppaniensa varmistaa, että kriittisiä tietoja ei luovuteta tai toimiteta muuhun kuin infrastruktuurin rakentamisen ja ylläpidon käyttötarkoituksiin. On epäselvää, voiko verkonomistaja varmistua tästä Sijaintitietopalvelun osalta. Sijaintitietopalvelun tulee joka tapauksessa varmistaa, että vain verkonomistajan toimesta voidaan ilmoittaa verkkotoimijan omaisuutta ja tietoa Sijaintitietopalveluun.

Tietoturvasempi, toimivaksi osoitettu sekä todennäköisesti kustannustehokkaampi toteutus nykyisesti suunnitellulle Traficom:n Sijaintitietopalvelulle olisi Ruotsin Viestintäviraston PTS:n toteutus, joka toimii yhden luukun palvelumallin (nyk. Yhteinen tiedon hallinta) mukaisesti. Kyseistä mallia on myös aikaisemmin ehdotettu Traficomille huomioon otettavaksi Sijaintitietopalvelun kehityksessä. Traficom ei ole kommentoinut tai perustellut, miksi nykyinen, hyvin raskas sekä kompleksinen toteutus on valikoitunut, kun muissa Pohjoismaissa, kuten Ruotsissa, toimiva toteutus on ollut jo käytössä.

2.2 Verkkotietojen muutokset ja niistä syntyvät verkonomistajien lisäkustannukset

M71-määräyksessä asetetaan toimitettavalle tiedolle sisältövaatimuksia ja uudelle että vanhalle verkolle sijaintitarkkuus- sekä varoaluevaatimuksia. Näiden tietojen eroavaisuuksista ja käytön tulkinnasta lausutaan jäljempänä.

1.1.2021 jälkeen rakennetun verkon osalta on hyvä huomata, että määräyksen hyvin tiukat sijaintitarkkuusvaatimukset (erityisesti z -koordinaatti tai syvyys maanpinnasta) täyttäminen edellyttää verkonomistajilta uusia toimintatapoja sekä operatiivisten käytäntöjen muutoksia verkkojen rakentamiseen, niiden yhteydessä suoritettaviin mittauksiin sekä dokumentointiin. Vaikka Caruna on pyrkinyt toimillaan edesauttamaan ja vaatinut verkonrakennusurakoitsijoiden sekä mittaustietotoimijoiden tietojen toimitustarkkuutta, on näissä edelleen määräyksessä edellytetyn tarkkuuden osalta kehitys osittain kesken aiheuttaen myös edelleen lisäkustannuksia. Operatiivisen tarkkuuden aiheuttaman

markkinamuutoksen aikaansaamiselle vaatimuksen voimaantulon aikajänne ja tarkkuusvaade on ollut haastava.

Nykyiset verkko- sekä sijaintitiedot (erityisesti vanhat johdot ja niiden reittien osalta), ovat M71 määräyksen vaatimuksien valossa liian epätarkkoja sekä laadultaan heikkoja ja näin eroavat uuden verkon sijaintitarkkuusvaatimuksista. Näiden tietojen erikseen korjaaminen ja kartoittaminen M71 sijaintivaatimuksien tasolle vaatisi ylitsepääsemättömän määrän resursseja ja aiheuttaisi tarpeettomia lisäkustannuksia. Nykyinen taloustilanne ei mahdollista näiden tietojen päivittämistä normaalin operatiivisen toiminnan puitteissa. Eivätkä sähkönjakelijoiden valvontamenetelmät huomioi kustannuksia, jotka syntyvät Sähkömarkkinalain vaateita ylittävästä sijaintitiedon tuottamisesta. Sähkömarkkinalakiin kyllä lisättiin 2013 sen kokonaisuudistuksen yhteydessä vaade sijaintitiedon keräämisestä, mutta vaade poikkeaa merkittävästi nyt lausuttavana olevasta määräysluonnoksen sisältämistä vaateista

M71 :n sekä Sijaintitietopalvelun vaatima verkkoaineiston muoto ja verkonomistajien verkkotietojärjestelmien muoto poikkeavat paljolti toisistaan, mikä vaatii järjestelmien ja niiden aineistojen muokkaamista joko suoraan tai erillisten rajapinnassa tehtävien ristiviittausten avulla. Sijaintitietoja toimitetaan nykyisellään jo mm. toisille toimijoille ja näyttöpalveluntarjoajille ja näitä jouduttaneen myös jatkossa toimittamaan Sijaintitietopalvelun käyttöönoton jälkeenkin eri toimijoille (mm. suuret kaupungit). Usean eri tietomallin käyttäminen samaisessa toiminnassa luo omat riskinsä. Sijaintitieto-palvelun verkkoaineiston muoto ei ilmeisesti myöskään nykyisellä mallillaan sovellu näyttöpalveluntarjoajien tarpeisiin, mikä lisää verkonomistajien infran vaurioitumisen riskiä ja näin ollen myös mahdollisia kustannuksia. Tällaisenaan tietomalli ei siis palvele verkonomistajien yhteistyökumppaneiden tarpeita ja nykyisiä toimintamalleja. Olisi näin ollen tarpeellista varmistaa palvelun toiminta käytännön tasolla, jotta se vastaisi sille asetettuja vaatimuksia.

M71 mukaisesti vaaditaan lisäksi Sijaintitietopalveluun toimitettavaksi sisältötietoja, joita ei joko ole verkonomistajilla dokumentoituina verkkotietojärjestelmiin tai ne on koostettu hieman eri tavalla, kuin määräyksessä on esitetty.

Verkkotietojärjestelmien tietojen ja Sijaintitietopalvelun tietomallin sovittaminen yhteen vaatii myös laajaa läpikäyntiä ja sisäistä työtä etenkin vanhojen verkkotietojen osalta. Nämä toimet aiheuttavat edelleen kustannuksia ja M71 pitkittyminen ja sisällön vaatimukset hankaloittavat toimia.

Sijaintitietopalveluun pitää M71 määräyksen mukaan toimittaa tietoja, jotka eivät ole oleellisia tai välttämättömiä verkon ja infrastruktuurin sijaintitietojen tai niiden näyttöjen osalta. Hyvä esimerkki tästä on verkonosan, kuten esimerkiksi kaapelin, rakennusvuosi. Rakennusvuosi ei kuitenkaan ole tarpeellinen tieto kaivuuvahinkojen estämisen, näyttöjen suorittamisen tai yhteisrakentamisen kannalta. Traficom ei ole ilmoittanut riittäviä perusteita sille, mihin mm. ikätietoa käytetään. Kyse on verkonomistajien hyvin sensitiivisistä omaisuuden liittyvistä tiedoista, joita ei toivota julkisesti jaettavaksi eteenpäin ja joilla ei voida osoittaa palvelun tai sen käytön kannalta olennaista käyttötarkoitusta. Verkon ikätiedot ovat lisäksi yhtiöiden liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa. Yhteisrakentamista suunniteltaessa on tapauskohtaisesti arvioitava lisäksi muita perusteita, kuten sähköturvallisuus, kulku-luvat, yhtiöitä velvoittavat sopimukset jne. minkä vuoksi olemassa oleva tieto voisi johtaa harhaan ja tarpeettomiin kustannuksiin.

Verkkotietojen toimituksessa eri osapuolille ja toimijoille tulee huomioida ne tiedot, joilla verkon läheisyydessä työskentelevien (kuten kaivajien) turvallisuus varmistetaan tai joilla varmistetaan se, ettei työn suorituksesta aiheudu vaaraa verkko-omaisuuden turvallisuudelle tai niiden elinkaarelle. Lisäksi on huomioitava, että päällekkäisiä asioita sisältäviä verkkotietojärjestelmiä ei tulisi rakentaa,

koska verkkotiedot, niiden omistaminen, hallinnointi sekä käyttö ja muutokset ovat verkkoyhtiön vastuulla, ja tämän vuoksi huoltovarmuus- ja tietoturva vaatimukset koskevat nimenomaan verkkoyhtiötä.

2.3 Sijaintitietopalvelun tietojen luovuttaminen ja operatiivinen turvallisuus

M71:n vaatimus, että infrastruktuurin ja verkkotietojen tulee sijaita verkonomistajan ilmoittaman sijaintitarkkuuden sisällä, aiheuttaa sen, että kartta-, näyttö ja varoalueet tulee asettaa aivan liian suuriksi etenkin epätarkkojen tietojen takia vaatimuksen täyttämiseksi. Tämä on erityisesti huomiotava M71 määräyksen toimeenpanossa.

Suuri osa verkkotietoaineistoista on hyvin vanhaa., Monet aineistoon sisältyvät dokumentit ovat alun perin käsin piirrettyjä, niihin on saatettu tehty muutoksia ja niitä on saatettu siirtää järjestelmästä toiseen vuosien saatossa useaan otteeseen. Kaikki edellä mainitut seikat mikä vaikuttavat aineiston tarkkuuteen. Aineistoja on myös jouduttu päivittämään ja siirtelemään käsin ajan saatossa dokumentaation korjaamisen puitteissa, mikä luo myös oman epävarmuuselementtinsä tarkkuuteen. Tietoaineisto voi sisältää myös vielä korjaamattomia dokumentaatio- tai mittausvirheitä, jolloin dokumentoitu tieto voi poiketa fyysisestä sijainnista useita metrejä tai pahimmassa tapauksessa yli 10 metriä.

Verkkotiedoille asetetut tarkkuusvaatimukset, datan ja aineiston laatu sekä mahdolliset virheet ja duplikaattitiedot Sijaintitietopalvelussa muodostavat yhdessä suuren riskin palvelusta saatavien tietojen liialliselle luottamiselle. Myös Sijaintitietopalvelusta saatavien tietojen luovuttamisen tyyli ja niiden pohjalta mahdollisten kaivuutöiden suorittaminen voi luoda hengenvaarallisen riskin kaivajille sekä verkko-omaisuudelle nykyisellä suunnitellulla käyttötarkoituksellaan ja toiminnoillansa.

Jos verkkokarttoja, maanalaisen infran tietoja tai muita edes jokseenkin kaivajalle riittäviä tietoja kaivuun suorittamiseksi luovutetaan Sijaintitietopalvelusta ennen näyttöjen ja maastomerkintöjen suorittamista, on suuri riski, että esimerkiksi kiireen ja urakan suorittamisen nopeuttamiseksi kaivuita tehdään ennenaikaisesti palvelusta saadun tiedon pohjalta, vaikka verkkoyhtiöt olisivat ohjeistaneet odottamaan näyttöjen sekä merkintöjen tekemistä.

Tästä johtuen Sijaintitietopalvelun ei tulisi luovuttaa verkkokarttoja tai verkon sijaintitietoja kyselijälle ennen kuin kaivuutyön riskitekijät on läpikäyty ja tehty riittävät toimenpiteet kaivuutyön suorittamiseksi (kaapelinäyttö ja johtoreittien varmistaminen tarpeen vaatiessa).

Kaapelinäyttöjen ja maanalaisen infrastruktuurin merkkauksen tarpeellisuus määräytyy verkonomistajien määrittämien varoalueiden perusteella. Varoalueita voidaan määrittää verkonomistajan toimes-ta aineistoon pohjautuen, mutta esimerkiksi tapauskohtainen tarkastelu ja näiden käsitteleminen suoraan kaivajan tai maanrakentajan kanssa ei ole mahdollista Sijaintitietopalvelussa.

On turvallisuuden kannalta oleellista, että verkonomistajilla on selkeä näkyvyys siihen, ketkä tietopyyntöjä ja tiedusteluja tekevät sekä siihen mitä ja milloin verkkotietoja kyselijälle toimitetaan, jos verkonomistajan infrastruktuurin sekä verkon lähellä työskennellään.

Verkonomistajilla pitäisi myös olla mahdollisuus Sijaintitietopalvelun toiminnan ja sen käytön puitteissa olla suoraan yhteydessä kaivajaan tai maanrakentajaan asioiden läpikäymiseksi, ohjeistamiseksi etenkin silloin, jos jotain tapahtuu (turvallisuus tai omaisuusvaurio) kaivuutyön aikana.

Liuhala Kalle
Caruna Oy

Soikkeli Atte
Caruna Oy

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oriveden kaupungin tekninen lautakunta 14.12.2023 § 122

Tekninen lautakunta päättää antaa lausuntonaan seuraavaa:

- 1) verkkotietojen keruu yhteen paikkaan on hyvä asia, jos sillä saavutetaan oikeanlaisia tuloksia ja todellista säästöä.
- 2) kaikkia tietoja ei siltikään voi antaa laajaan jakeluun, vaan jotkut tiedot tulee olla vain tietyn tahon tiedossa ja käytettävissä.
- 3) vesijohtoverkostojen jättäminen määräyksen ulkopuolelle on hyvä asia ja näiden tietojen jakamista tulee tarkoin harkita jopa tapauskohtaisesti.
- 4) Pöytäkirja tämän pykälän osalta tarkastetaan kokouksessa.

Kontu Soile
Oriveden kaupunki - Tekninen lautakunta

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lieksan kaupungin kuntatekniikkaliikelaitoksen lausunto:

Kuntatekniikkaliikelaitos vastaa Lieksan kaupungin keskustaajamassa sijaitsevien hulevesiverkoston ja katuvaloverkoston ylläpidosta sekä Lieksan kaupungin omistaman valokuituverkoston johtonäytöistä. Kuntatekniikkaliikelaitos on jo aiemmin toimittanut edellä mainittujen johtoverkkojen toimita-alueet Verkkotietopiste.fi-palveluun.

Kuntatekniikkaliikelaitos pitää Traficomien määräyksen M71 tavoitteita verkkoinfrastruktuurin toimintavarmuuden parantamisesta ja yhteiskunnan kannalta tärkeiden johtoverkkoihin kohdistuvien kaivuuvaurioiden ehkäisyä tärkeinä. Kuntatekniikkaliikelaitoksella on valmius toimittaa pyydetty geometriatiedot johtoverkoista Sijaintitietopalveluun annetussa ajassa lukuun ottamatta katuvaloverkoston maanalaisia johtoreittejä. Kaikkia Traficomien määräyksessä pyydettyjä johtoverkkojen ominaisuustietoja on haasteellista toimittaa Sijaintitietopalveluun. Lieksan kaupungin johtoverkkojen ominaisuustietojen dokumentaation taso ja tarkkuus ovat vaihtelevia.

Lieksan kaupungin vesihuoltoliikelaitoksen lausunto:

Vesihuoltoverkostoa on rakennettu usealla eri vuosikymmenellä, joten verkoston ominaisuustiedoissa sekä sijaintitarkkuuksissa on suurta vaihtelua. Määräyksessä jokaiselle reitin osalle on ilmoitettava erikseen sijaintitarkkuus mitattuun ja dokumentoituun tietoon pohjautuen. Sijaintitarkkuuden ja/tai näyttöalueen leveyden määrittäminen vaaditulla tarkkuudella on nykyisillä resursseilla haasteellista.

Tiedon tarkkuuden haasteista johtuen sijaintitietopalvelun käyttöönotosta tulee viemään ajallisia resursseja muun muassa aineiston läpikäymisestä, tiedon validoimisesta sekä verkoston osien yksilöivien tunnusten määrittämisestä. Resurssien riittävyyteen tulee näin ollen kiinnittää huomiota.

Tietojen toimittaminen voidaan toteuttaa annetussa aikataulussa, mutta tietojen tarkkuus tulee määräytymään käytössä olevien resurssien mukaisesti.

Hyvärinen Marika
Lieksan kaupunki

Helen Oy

Lausunto

15.12.2023

TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

HELEN OY LAUSUNTO KAUKOLÄMPÖ- JA -JÄÄHDYTYSVERKKOJEN OSALTA

Helen Oy Energia-alustan hallinta (Kaukolämpö- ja -jäähdytysverkko) kiittää Liikenne- ja viestintävirastoa mahdollisuudesta lausua määräysluonnoksesta verkkotietojen toimittamisesta sijaintitietopalveluun. Tämä lausunto koskee Helen OY:n kaukolämpö- ja -jäähdytysverkkoinfrastruktuuria.

Yleiset huomiot

Yleisesti määräyksen perusteella kerättävien tietojen määrää ja laatua voidaan pitää poikkeuksellisen laajoina, niiden keräämisestä ja/tai luovuttamisesta saavutettavaan konkreettiseen hyötyyn nähden. Määräyksen nojalla ensisijaisesti kaivuvahinkojen estämiseksi ja yhteisrakentamisen edistämiseksi tarkoitetut tiedot muodostavat kokonaisuutena sellaisen, valtakunnallisen kriittistä infrastruktuuria käsittelevän aineiston, jota on mahdollista käyttää yhteiskunnan toimivuutta vaarantavaan vahingolliseen toimintaan. Nostamme esiin myös nykyiseen hallitusohjelmaan tehdyn kirjauksen ”kriittisen infrastruktuurin tietojen avoin jakaminen arvioidaan uudelleen huomioiden kansallinen turvallisuus”, mikä selvästi liittyy tällaiseen keskitettyyn tietopisteeseen kerättävään aineistoon.

Arvion perusteella määräyksen ensisijaiset tavoitteet kaivuvahinkojen estämisestä ja yhteisrakentamisen edistämisestä ovat saavutettavissa huomattavasti suppeamman tietoaineiston avulla. Näin ollen jää epäselväksi, miksi infrastruktuuriin liittyvien, mutta yhteisrakentamismahdollisuuksien ulkopuolelle rajautuvien maanpäällisten, selvästi kaivutöissä havaittavien rakenteiden ym. tietoja on tarpeen kerätä määräyksessä esitetystä laajuudesta.

Määräyksessä esitetystä laajuudesta kerättävä aineisto tulisi mm. sisältämään sellaista maanalaista infrastruktuuria, joiden sijaintia ei tosiasiallisesti ole kaivuvahinkojen estämiseksi ja/tai yhteisrakentamisen edistämiseksi tarpeellista kerätä ja/tai luovuttaa kolmansille osapuolille. Uhkana on, että infrastruktuurin suojaamiseksi kerätyt tiedot toimivat päinvastaisesti, mahdollistamalla

niiden hyödyntämisen kyseisen infrastruktuurin tahallisessa vahingoittamistarkoituksessa. Sähköisestä itsepalveluportaalista tarkkojen aineistojen hakeminen suoraan sähköisessä muodossa aiheuttaa selkeän riskin laajojen aineistojen keräämiseksi kriittisestä infrastruktuurista.

Määräyksen yhteiskunnalliset vaikutukset on arvioitu turvallisuuden näkökulmasta ainoastaan kaivuvahinkojen estämisen, ei yhteiskunnan toimivuuden ja/tai kokonaisturvallisuuden kannalta. Huomioiden tämänhetkinen geopoliittinen tilanne, voidaan tätä arviointia pitää varsin suppeana. Suojelupoliisi on todennut, että kriittisen infrastruktuurin rakenne on mm. kiinnostavaa tietoa sellaisille valtioille, jotka haluavat kriisitilanteessa vaikuttaa sen toimintaan tai jopa lamauttaa koko infrastruktuurin, joten tämä näkökulma tulisi huomioida myös tämän määräyksen laadinnassa ja toimeenpanossa. Määräyksen perusteluissa ei myöskään ole annettu tarkempia esimerkkejä siitä, milloin tietoja ei tarvitse antaa siltä osin kuin niiden antamisen voidaan katsoa vaarantavan: 1) verkkojen tietoturvallisuutta; 2) yleistä tai kansallista turvallisuutta, jolloin luovuttamisesta kieltäytymiselle ei ole olemassa selkeitä reunaehtoja.

Suhde muihin palveluihin ja toimintamalleihin

Helen Oy kaukolämpö- ja kaukojäähdytysverkko toimii Helsingin kaupungin alueella, jossa maankaivutöitä tekeviä toimijoita palvelee Helsingin kaupungin keskitetty maanalaisen johtojen ja rakenteiden sijaintitietopalvelu nimeltä Johtotietopalvelu. Johtotietopalveluun verkkotoimijat toimittavat jo nykyisellään riittävät tiedot maanalaisesta infrastruktuurin sijainneista kaivuvaurioiden vähentämiseksi, joten suunniteltu kansallinen Sijaintitietopalvelu on täysin päällekkäinen palvelu nykyisin käytössä olevaan Helsingin kaupungin palveluun nähden. Helsingin kaupunki ei keskusteluidemme perusteella ole luopumassa omasta palvelustaan, ja maan alla on infrastruktuuria, joita ei määräyksenkään mukaan tarvitse ilmoittaa Sijaintitietopalveluun, joten Sijaintitietopalvelun tiedot eivät ole täydelliset.

Rinnakkaiset prosessit maankaivulupiin ja kaapelinäyttöpöytätoimiin ovat myös omiaan sekoittamaan maankaivutoimijoiden ja verkonomistajien toimintatapoja. Lisäksi Sijaintitietopalveluun toimitettavat muista järjestelmistä poikkeavat tiedot verkkoinfrastruktuurista aiheuttavat ylimääräisiä kustannuksia ja tiedostomuunnosten takia eri palveluissa on todennäköisesti tietoepätkäyksiä toisiinsa verrattuna. Näistä aiheutuu verkonomistajille ylimääräisiä investointi- ja vuosikustannuksia, joilla ei saavuteta mitään hyötyä nykyiseen toimintaan.

Yhteisrakentamista on jo vuosikymmeniä edistetty Helsingin kaupungin koordinoimana, ja eri toimijat toimittavat maanrakentamisen suunnitteluaineistoaan yhteisrakentamisen lisäämiseksi.

Lopuksi

Lain vaatimukset yhteisrakentamisen ja -käytön lisäämisestä sekä maanalaisen infrastruktuurin huomioimisesta kaivutöissä tulisi pyrkiä toteuttamaan huomattavasti kevyemmällä ratkaisulla ilman laajojen ja tarkkojen tietojen keräämistä yhteiseen palveluun, missä riskinä on maankaivutoimijoiden itsenäinen toimiminen saatujen aineistojen perusteella sekä tarkkojen ja laajojen Suomen kriittistä infrastruktuuria olevien tarkkojen tietojen leviäminen väriin käsiin.

Ystävällisen terveisin,

Lauri Utriainen

Helen Oy

Yksikön päällikkö

Energia-alustan hallinta

Utriainen Lauri

Helen Oy

Nuutinen Henriikki

Helen Oy - Energia-alustan hallinta (Kaukolämpö- ja -jäähdytysverkko)

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintävirasto on pyytänyt Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymältä (HSY) lausuntoa Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta ”Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)”. Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSY kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikossa mainitusta asiasta ja esittää lausuntoaan seuraavaa:

Vesihuoltoverkostojen sijainti- ja ominaisuustiedot ovat yhteiskunnan kannalta kriittisiä tietoja. Johtotietojen kokoaminen esitetyllä tavalla yhteen valtakunnalliseen keskitettyyn paikkaan lisää näkemyksemme mukaan merkittävästi laaja-alaisen tietovuodon riskiä ja siten vaarantaa pääkaupunkiseudun ja koko Suomen vesihuoltoverkkojen turvallisuuden. Sen lisäksi vesihuoltoverkkojen ominaisuustiedot eivät ole välttämättömiä sijaintitietopalvelun toteuttamisen kannalta ja niiden kokoaminen palveluun lisää edelleen siihen liittyviä riskejä. Kaikkea kriittisen tiedon kasaamista yhteen tietovarantoon tulee välttää mahdollisuuksien mukaan.

Kaikkiin tiedon jakeluun liittyviin prosesseihin liittyy aina riskejä ja tietomurron mahdollisuus on olemassa. Tietojen saamisen edellytyksenä oleva vahva tunnistautuminen Suomi.fi -palvelun kautta ei todellisuudessa suojaa tietoja, koska se on mahdollista kiertää esimerkiksi käyttämällä erityyppisiä bulvaanijärjestelyitä yritysten Y-tunnuksia ja hyväksyntämenettelyjä hyödyntämällä. Tietojen toimittamisprosessiin ei liity minkäänlaisia tiedon pyytäjän turvallisuusselvitys-tyyppisiä tarkastuksia, mikä edelleen riskiä tietojen päätyemisestä väärin käsiin.

HSY:n vesihuoltoverkostot sijaitsevat pääkaupunkiseudun neljän kunnan alueella (Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa). Kaupungeissa on pitkään toimineet vakiintuneet johtotietopalvelut, joiden tehtävänä on toimittaa johtotiedot rajatuilta osilta niitä tarvitseville tahoille työn toteutuksen edellyttämässä laajuudessa. Kaupunkien johtotietopalveluiden toimintamalleja ja prosesseja kehitetään tiiviissä yhteistyössä kaupunkien alueilla toimivien johtolaitosten kanssa. Prosessit toimivat tehokkaasti ja niissä on huomioitu kriittiseen infrastruktuuriin liittyvät riskit ja tietoturva. Suunniteltu Traficomien sijaintitietopalvelu on kaupunkien johtotietopalvelujen kanssa täysin päällekkäinen toiminto, josta aiheutuu ainoastaan lisää työtä, kustannuksia ja tietoturvaan liittyvät

riskit kasvavat merkittävästi. Kaiken lisäksi pääkaupunkiseudulla johtotietoja tarvitseva taho joutuu joka tapauksessa olemaan yhteydessä kaupunkien palveluihin sen takia, että kaikkia johtotietoja ei jatkossakaan tule saamaan Traficom:n palvelusta. Esimerkiksi HSY ei tule toimittaman Traficom:n sijaintitietopalveluun vesijohtoverkon tietoja tietoturvaan liittyvien riskien takia. Riittävää olisi, että Traficom:n palvelusta asiakkaat ohjattaisiin olemaan yhteydessä kaupunkien johtotietopalveluihin ilman, että johtotietoja siirretään Traficom:n palveluun. HSY:n näkemyksen mukaan nykyinen järjestely pääkaupunkiseudulla kattaa nykyisen lainsäädännön asettavat vaatimukset verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamiselle ja -käytölle.

Määräysluonnoksessa Liikenne- ja viestintävirasto suosittelee ”talousveden toimijoille” verkkotietojen toimittamista. Lainsäädännöstä on kuitenkin tarkoituksellisesti jätetty vesijohtoverkkojen tiedot lain soveltamisalan ulkopuolelle sen kriittisen merkityksen vuoksi. HSY:n näkemyksen mukaan annettava määräys toteutuessaan vaarantaa kansallisen turvallisuuden suositellessaan talousveden toimijoille verkkotietojen toimittamista sijaintitietopalveluun. HSY:n näkemyksen mukaan Liikenne- ja viestintäviraston tulee poistaa kyseinen suositus määräyksestä.

Edellä olevan perusteella ja huomioiden nykyinen geopoliittinen tilanne ja siitä kriittisen infrastruktuurin huoltovarmuudelle aiheutuva uhka, hanke tulisi keskeyttää ja uudelleenarvioida palvelun tarpeellisuus ja toteutustapa. Tätä tukee vahvasti myös nykyisen hallituksen hallitusohjelmassa olevat kirjaukset kriittisen infrastruktuurin suojaamisen parantamisesta.

Ryöti Miliza
Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY - Vesihuolto

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asia:

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom pyytää lausuntoa määräysluonnoksesta: "Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun" (71/2023 M) sekä sen perustelut ja soveltaminen (MPS 71) -muistiosta.

Energiateollisuus ry:n lausunto

Energiateollisuus ry (ET) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. ET edustaa energia-alan yrityksiä. Energia-alan tavoitteena on ilmastoneutraali Suomi, mikä vaatii olemassa olevan energijakeluinfrastruktuurin ylläpitoa ja kehittämistä. Lausuttavana oleva asiakokonaisuus koskettaa erityisesti energian jakelua, jossa tarvitaan johtoja ja laitteita energian jakeluun sekä puhtaan siirtymän edistämiseksi.

Esitämme ohessa huomioita ja huolia esityksestä

Näkemyksemme mukaan Sijaintitietopalvelun toteutuksessa ja määräyksen vaatimuksissa sekä yksityiskohtaisuudessa sekä määräyksen tavoitteissa on sellaisia elementtejä, joita ei määräyksen perusteluna käytetyssä laissa ole mainittu eikä kyseisen lain tavoitteina ole ollut esimerkiksi kaivuvahinkojen vähentäminen, ei ainakaan valitulla määräyksen ja Sijaintitietopalvelun toteutustavalla ja laajuudella tarkoitettuna. Näemme, että olisi välttämätöntä tarkastella uudelleen lakiperuste ja kuvata tehdyt valinnat lain mukaisiksi. Määräys mahdollisesti ylittää monien valintojen osalta lain antamat valtuudet ja lain tarkoituksen. Vastaavat palvelut, joita Sijaintitietopalvelu pyrkii tulevaisuudessa tarjoamaan, olisi mahdollista toteuttaa huomattavasti kevyemmin ja sujuvammin. Kokonaisuutta tulisikin tarkastella uudelleen.

Määräyksen perusteluna käytetyn lain (Laki verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä 276/2016) §5 mukaisesti tietoja ei tarvitse antaa siltä osin kuin tietojen antamisen voidaan katsoa vaarantavan verkkojen tietoturvasuutta, yleistä tai kansallista turvallisuutta tai yritys- ja liikesalaisuuksia. Määritelmien mukaan §2 kriittisellä infrastruktuurilla tarkoitetaan fyysisistä

infrastruktuuria tai verkkoa taikka näiden osaa, jonka vaarantuminen olisi omiaan aiheuttamaan merkittävää yleistä vaaraa tai kansallisen turvallisuuden heikentymistä. Myöskään 8 § mukaisesti tiedonantovelvollisuus ei koske fyysistä infrastruktuuria, joka ei teknisesti sovellu yhteiskäyttöön, eikä kriittistä infrastruktuuria. Myös määräyksen perustelumuiotiossa on todettu tämä ristiriita. Määräyksessä kuitenkin vaaditaan toimitettavaksi mm. maakaapeleiden, kaukolämpöjohtojen jne. tiedot, jotka eivät sovellu yhteiskäyttöön sekä sellaisen kriittisen infrastruktuurin tietoja, jolla voi olla kansallisesti merkittävää vaikutusta ja sellaisia kohteita, jotka muuten kuuluisivat yritys- ja liikesalaisuuden piiriin. Näkemyksemme mukaan määräystä on laajennettu koskemaan kaikkia infrastruktuuritietoja eikä vain lain tarkoittamia tietotarpeita ja tarkoituksia, eikä tälle laajennukselle löydy perusteita. Tulisikin käydä perustavanlaatuinen keskustelu määräyksen tarkoituksesta ja palvelun toimintatavasta eikä määräystä tällaisenaan tulisi saattaa voimaan.

Palvelulle ei ole tietääksemme esitetty selkeitä konkreettisia tavoitteita; hyvä tarkoitus ei ole konkreettinen tavoite. Palvelulle on esitetty eri yhteyksissä sanallisia tavoitteita ”Keskitetty sijaintietopalvelu vähentää kaivuuvahinkoja” ja ”kaivuutöistä aiheutuvat maanalaiseen infraan kohdistuvat katkot palvelun ansiosta vähenevät, yhteiskunnan toimintavarmuus ja kokonaisturvallisuus paranevat”. Sitä miten tämän palvelun käyttöönotto johtaisi näiden tavoitteiden toteutumiseen ei kuitenkaan ole osoitettu arvioita tai perusteluja. Tavoitteille ei ole esitetty määrällisiä tavoitteita, ei ennakkoselvityksiä vahinkomääristä tai -tyypeistä eikä osoitettua seuranta- ja palvelun toimivuudesta. Toimialan kokemus on, että valtaosassa verkkopalveluja on myös varayhteyksiä ja rakenteissa on vaaraa vähentäviä suojamekanismeja vahinkotilanteissa. Toimialan kokemuksen mukaan on tyypillistä, että merkittävässä vahinkotapauksissa ei ole edes pyritty selvittämään olemassa olevia rakenteita tai ei ole välitetty toimitetusta tiedosta, tähän palvelu ei tuo ratkaisua. Sähköverkon toimitusvarmuustavoitteet on kirjattu Sähkömarkkinalakiin ja tässä toimivaltainen viranomainen on Energiavirasto – nyt Traficom esittää ryhtyvänsä parantamaan sähkön toimitusvarmuutta omalla palvelullaan ja omalla määräyksellään. Sähköturvallisuuden osalta Sähköturvallisuuslaki antaa puitteet ja toimivaltainen viranomainen on Tukes. Nyt Traficom pyrkii määräyksellään parantamaan kaivutöiden mm. sähköturvallisuutta. Emme ymmärrä, mistä tämä tavoite on tullut virastolle ja millainen tavoiteasetanta turvallisuuden lisäämiselle ja energiaverkkojen toimitusvarmuudelle virastolla on. Pidämme tällaista ristikkäistä ohjausta haastavana ja epätarkoituksenmukaisena.

Pidämme hyvin poikkeuksellisenä, että palvelu ottaa haltuunsa ja pyrkii monopolisoimaan osan kaupallisten sijaintitietotoimijoiden palveluliiketoiminnasta, jota nyt siirrytään rahoittamaan mm. sähkönverkkopalvelumaksuina kerättävällä rahoituksella (verkkoyhtiöiltä kerättävät maksut tulevat osaksi yhtiöiden kulurakennetta ja katetaan asiakkaiden verkkopalvelumaksuina HE 26/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähkö- ja maakaasuverkkomaksuista annetun lain 5 ja 6 §:n muuttamisesta palvelun kulujen kattamiseksi). Energiaverkkojen kopioiden muodostaminen viranomaiselle ja sen jatkuva ylläpito tulee aiheuttamaan ja on aiheuttanut kustannuksia ja merkittävästi töitä myös johdonomistajilla. Tällainen viranomaisten toiminnan rahoittaminen ja johdonomistajilla lisäisen työn teettäminen ja kustannusten lisääminen, mikä on omiaan nostamaan mm. sähkön verkkopalvelumaksujen kustannuspainetta, on viimeaikaisen keskustelun, julkisten toimien ja tavoitteiden valossa erikoista.

Kun johdonomistajalta pyritään poistamaan mahdollisuus tarjota ja kehittää kaupallisesti monipuolisia palveluita suoraan ja vaikuttaa tällaisten johtoselvitysten hinta- ja palvelukehitykseen, on tällaisessa markkinaehtoisesta palveluliiketoiminnan siirrossa yksityisiltä palveluntarjoajilta julkiselle toimijalle sekä tavoitteet, välttämättömyysperuste, kustannustehokkuus ja palvelulähtöisyys oltava selvästi määriteltyjä.

Toteamme yleisesti, että Määräys ja siihen liittyvä sijaintitiedon hyödyntäminen kaivutöissä, yhteiskäytössä ja kokonaisuus on ollut huonosti ja väärässä järjestyksessä valmisteltu. Ylläpidettävän palvelun toimintaan ja tavoitteisiin liittyy merkittäviä epäselvyyksiä tavoiteasetannassa ja toiminnan tavoitteellisuudessa. Palvelun osalta tulisi seurata kustannustehokkuutta ja asettaa selkeät määrälliset tavoitteet palvelun tosiasialliselle käytölle, käytettävyydelle ja vahinkomäärien kehitykselle. Vasta, kun selkeät tavoitteet on asetettu, pystytään seuraamaan kyseisen palvelun kustannustehokkuutta. Erityisesti, kun järjestelmällä on tarkoitus välttää vahinkoja, tulee seurata vahinkotiheyden kasvua ja palvelun käyttöstettä (onko palvelu tosiasiaassa käytössä ja hyödyllinen). Lisäksi vaikutuksia yhteisrakentamiseen ja sen kustannuksiin tulisi tarkastella, onhan tämä esitetty yhtenä taustasyynä palvelun tarjoamiseen.

Lukuisten ja vuosien lykkäysten sekä teknisten haasteiden sävyttämässä massiivisessa tietopalvelussa on kannatettavat tavoitteet, mutta johdonomistajien esittämät huolet ovat osoittautuneet oikeiksi. Ratkaisun tekninen haastavuus on yllättänyt viraston. Verkkotietojen kerääminen on taloudellisesti hyvin kallis ja teknisesti erittäin vaativa tehtävä, jonka onnistumisesta Traficomien esittämällä menetelmällä ei ole varmuutta. Johdonomistajien, johtojen, tietojen, rakenteiden määrät ja vaihtelevat käytännöt ja verkkojen monimutkaiset rakenteet ovat tulleet varoituksista huolimatta yllätyksenä.

Vaikutusarvioista ja palvelun kehittämisestä on loistanut poissaolollaan palvelun varsinaiset käyttäjät ja heidän näkökulmansa. Tosiasiaassa käyttäjät, mm. kaivajat, urakoitsijat, suunnittelijat ja maanomistajat, omalla toiminnallaan tulevat valitsemaan mitä palvelua johtotietojen selvittämiseen he käyttävät tai käyttävätkö. Kaivajan vastuulla olevat johtotietopalvelut voi hankkia parhaalta ja toimivimmalta taholta tai suoraan johdonomistajalta myös jatkossa. Tällaisia laadukkaita ja toimivia palveluita on ollut saatavilla johdonomistajilta sekä kaupallisilta toimijoilta ja kunnilta jo pitkään – palvelut ovat toimineet tiiviissä yhteistyössä johdonomistajien kanssa ja voineet varmistaa johtojen ja rakenteiden todelliset sijainnin myös maastossa, toisin kuin Sijaintitietopalvelu. Johdonomistajien on pakko pitää olemassa olevat johdon todellisen sijainnin varmistavat palvelut, koska määräyksen mukaista sijaintitietopalvelua tarjotaan ilman vastuuta johdon sijainnista ja johdonomistajalle syntyvistä johtovaurioista. On erityisen tärkeää mahdollistaa myös johdonomistajien mahdollisuus suoraan informoida, ohjeistaa ja ohjata kaivajia, suunnittelijoita ja tiedon tarvitsijoita sekä tarvittaessa paikan päällä tehdä tarvittavat maastonselvitykset ja johtonäytöt.

Valtava verkkotietoaineisto tullaan Sijaintitietopalveluun muodostamaan pitkälti puutteellisista tiedoista – verkkojen tekniseen käyttöikänsä nähden nykyiset digitaaliset tietomallit ja tarkka paikannus ovat tulleet käytettäväksi vasta aivan viime metreillä käyttöön. Sijaintitietopalveluun ollaan tietoisesti tuomassa merkittävä määrä erittäin tarkan näköistä johtotietoa, jonka sijaintitieto on tosiasiallisesti liian epätarkkaa kaivu- ja suunnittelutöihin. Suurelta osin sijaintitietoa ei ole aiempina vuosikymmeninä tallennettu, saati onnistuttu digitoimaan, sellaisella tarkkuudella, millä sijaintitietoa tullaan palvelusta tarjoamaan. Käytännössä kaikilla yhtiöillä ja toimijoilla on tiedossa, että suurin osa vanhemmista johtotiedoista on epätarkkoja sijaintitietoja. Epätarkkuutta on syntynyt esimerkiksi digitoidessa aiempia paperisia sijaintitietokarttoja ja suunnitelmia sekä koordinaatistomuunnoksissa. Määräyksessä esitetyt kohtuuttomat ja epärealistiset tarkkuusvaatimukset ovat myös sellaisia, joiden pysyvyyttä esimerkiksi maanpainumien ja ulkopuolisten maanrakennusurakoiden jälkeen ei voida taata, mutta vastuu määräyksessä sälytetään johdonomistajalle.

Kun palvelulla tarjotaan vain erittäin tarkkan näköinen tieto johdon karttasijainnista, mutta ei varmisteta todellista sijaintia, on todella suuri riski, että näitä karttoja ja annettuja tietoja käytetään kaivutöissä. Ilmeisenä riskinä ovat vakavat henkilövahingot ja toimitusvarmuuden heikentyminen, toisin kuin palvelun perusteluna on esitetty.

Toimiala on huolissaan siitä, onko nykyinen muuttunut geopoliittinen tilanne otettu täysimääräisesti huomioon palvelun järjestämisessä. Koko yhteiskunnan kaikkien teleyhtiöiden, tiedonsiirron, energiayhtiöiden, kuntien ja vesihuoltolaitosten tarkkojen infrastruktuuritietojen (sijainti- ja reittitiedot, verkkojen solmupisteet ja verkkojen rakenne) keskittäminen samanmuotoisena yhteen pisteeseen sekä erityisesti tietojen jatkuva siirtely ja ylläpitotoimet ovat tosiasiallinen riski. Kyseessä tulee olemaan hyvin merkittävä tietoaaineisto. Sekä tällaisiin aineistoihin että tarkkoihin infrastruktuuritietoihin on tällä hetkellä käsittääksemme erityisen korkea kiinnostus tiedustelun parissa; Sijaintitietopalvelusta tietoa tullaan jakamaan sitä kysyville – siihen tarkoitukseenhan palvelu ollaan rakentamassa.

Itse tavoitetta ja tarvetta selkeyttää johtotietojen saantia ja vähentää kaivuvahinkoja ja johtovaurioita ei kukaan kiistä, toimiala tekee jo näiden eteen jatkuvasti töitä. Yhteisrakentamisen edut ovat alalla tunnettuja, tunnustettuja ja sitä pyritään edistämään monin toimin. Nämä ovat ehdottoman tärkeitä ja hyviä tavoitteita. Valittua toimintatapaa tärkeämpää olisi kuitenkin tunnustaa selkeästi alueittain tai kaivupaikka- tai suunnittelualuekohtaiset toimijat, joilla on passiivista tai aktiivista infrastruktuuria työalueella, tuoda toimijat selkeästi esiin yhdessä paikassa yhteystietoineen sekä lisätä yhteistoiminnan, selkeiden pelisääntöjen ja toimintamallien avulla yhteistyötä. Määräyksessä valittu toimintamalli tulisikin päivittää vastaamaan tarpeita.

Moitimme merkittävässä ja hyvin laajasti eri toimijoita koskevassa asiassa erittäin lyhyttä, hyvän hallintotavan vastaista, lausuntoaikaa. Lyhyestä lausuntoajasta ja määräykseen esitetystä voimaantuloajasta päätellen lausuntoja ei tosiasiallisesti olisi voitu huomioida, vaikka kyseessä on merkittävä toimintatapamuutos, asiassa on paljon kokonaisuuksia, joita ei ole käsitelty avoimesti ja lausuntomahdollisuuksia ei ole aiemmin laajasti järjestetty.

Lisätietoja:

Harri Hillamo

Asiantuntija

Energiateollisuus ry

Hillamo Harri

Energiäteollisuus ry

Lausunto

15.12.2023

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

INFRA ry on ollut puoltamassa ”yhden luukun” periaatetta ja pitänyt sitä kannatettavana kaapeleiden sekä muiden verkostojen kaivuuvaurioiden minimoimisen näkökulmasta. Mitä helpommin urakoitsijat saavat tiedot kaivualueella olevista esteistä ja kaapeleista, sitä vähemmän vaurioita tapahtuu.

INFRA ry:n näkemyksen mukaan keskitettyyn tietopisteeseen (sijaintitietopalvelu, STP) toimitettavien tietojen riittävä tarkkuustaso ja yhteen toimivuus olisi tarpeellista saada sille tasolle, jolla kaapelointi- sekä rakennushankkeiden suunnittelu ja käytännön työmaatoiminta voidaan toteuttaa turvallisesti sekä vaurioittamatta verkonomistajien kaapeleita.

Tavoitteena pitää olla taso, jossa alueella kaivuutyötä tekevällä on käytössä riittävät tiedot eri verkonomistajan kaapeleista, jotta kaapelivaurioiden määrä saadaan minimoitua työmailla sekä kaivuutyöhön liittyvät riskit hallittua riittävällä tasolla. Riittävä taso edellyttää sitä, että työkohteen verkonomistajilta saadaan tarvittavat tiedot rakennushankkeen toteuttamiseksi. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi kaapeleiden lukumäärätieto, työhön tarvittavat kartat käytössä olevin kaapeleiden ja kaapelireittien sijaintitiedoin sekä se tarvitaanko työkohteessa kaapelinäyttöjä tai muita tarkentavia työohjeita sekä mitä muita mahdollisia erityistyölajeja kohteessa tulee ottaa huomioon.

Määräysluonnoksessa esitettävät tarkkuusvaatimukset asettavat omat haasteensa niin verkonomistajan kuin ”kaivajan” eli asennustyötä tekevän osalta erityisesti toimittaessa jo rakennetussa ympäristössä ja erilaisissa uudisrakennuskohteissa. Haasteita aiheuttavat mm. kaapeleiden tiedossa olevat x, y, z- koordinaattitiedot, niiden mitattu ja ilmoitettu tarkkuustaso sekä käytössä olevien karttapohjien sekä kaapelikarttojen tarkkuus, mittausperusta ja koordinaattitiedot.

Kaiken infran saaminen yhdelle kartalle vanhojen asennusten osalta on erittäin haastava tehtävä, sillä nykyinen tieto verkkojen sijainnista on ”viitteellistä” - ei tarkkaa.

Verkkotoimijoita on lukuisa määrä ja heidän toimintatapansa verkkotietojen luovuttamisen osalta voivat olla toisistaan poikkeavia, joten määräyksen M71 ehdottama toimintamalli olisi syytä varmentaa siten, että se soveltuu kaikille osapuolille. Verkkojen omistajien ja kaivua suorittavien urakoitsijoiden yhteisenä intressinä on verkkovaurioiden välttäminen ja turvallinen työskentely.

Keskeistä kaivutöitä tekevän urakoitsijan kannalta on se, että verkonomistaja vastaa kaapeleiden sijaintitiedoista, niiden oikeellisuudesta ja verkkoinfran sijaintitietojen toimittamisvelvollisuudesta (Sähkömarkkinalaki 110§ ja Laki sähköisen viestinnän palveluista 241§ ja 242§) ts. ”annettava maksutta tiedot kaapeleiden sijainnista ja työn suorittajalle vaaran välttämiseksi tarpeelliset tiedot ja ohjeet”. Keskeistä on myös se, että nämä tiedot ovat saatavissa työtä suorittavalle siten, että työ voidaan toteuttaa laadukkaasti, turvallisesti ja verkkoja vahingoittamatta ja vahingon sattuessa vastuiden rajapinnat todentaen. Urakoitsijan kannalta on myös tärkeää, että tarvittavat tiedot saadaan viivytyksettä, jotta työ ei keskeydy siitä syystä, että kaapeleiden sijaintitietoja ei pyynnöstä huolimatta saada ajoissa.

Sijaintitietopalvelun toteutus on nyt kaavailtu toteutettavaksi ns. Traficomien keskitettynä palveluna. Esitämme huolestuneina M71 määräyspäivityksen kriittisen infrastruktuurin tietojen avoimesta jakamisesta nykyisessä maailmantilanteessa. Suunniteltu sijaintitietopalvelu kokoaa yhteen ja jakaa merkittävässä määrin kriittistä infrastruktuuria koskevaa tietoa, joten tiedon joutuminen väärin käsiin on estettävä ja palvelun tietoturvaan on kiinnitettävä erityistä huomioita. Keskitetyn palvelun sijasta yksi vaihtoehto toteuttaa palvelu voisi olla hajautettu malli, joka on käytössä mm. Ruotsissa.

Urakoitsijan kannalta keskeinen tavoite on se, että tiedonhankintaa varten olisi olemassa yksi taho / asiointipiste, johon tiedustelu laitetaan, minkä jälkeen kyseinen asiointipiste välittää tiedon kaikille ko. alueella toimiville verkonhaltijoille. Tämän jälkeen verkonhaltijat ovat yhteydessä urakoitsijaan ennalta sovitulla tavalla.

Syrjö Paavo
Rakennusteollisuus RT ry / INFRA ry

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

FiCom kiittää Liikenne- ja Viestintävirastoa (Traficom) mahdollisuudesta antaa lausunto määräysluonnoksesta M71 sekä siihen liittyvästä perustelumuistiosta.

Tietoturva

Viestintäinfran sijaintitietojen keskittäminen ja avoimuus aiheuttavat tietoturvariskin. Tietojen keskittäminen samanmuotoisena yhteen pisteeseen, niiden jatkuva siirtely ja ylläpitotoimet ovat omiaan lisäämään ongelmia ja virhemahdollisuuksia. Lisäksi vanhan sijaintitiedon siirtäminen sijaintitietopalveluun ei poista niitä epävarmuustekijöitä, joita määräyksellä pyritään ehkäisemään. Mainitut ongelmat ei koske ainoastaan verkkoinfran omistajia, vaan myös kaivu-urakoitsijoita. Tämä tarkoittaa sitä, että nykyisen kaltaisella määräyksellä ja sijaintipalvelulla ei mitä todennäisemmin tulla saavuttamaan niitä tavoitteita, joihin niillä pyritään eli kaivuvahinkojen ehkäisemiseen.

Yleensä hajautettua mallia pidetään tietoturvan kannalta parempana. Tietojen yhteen pisteeseen keskittäminen lisää todennäköisesti myös tietoturvariskiä sen parantamisen sijaan: keskitetty tietopiste sisältää merkittävän osan suomalaisen infran sijainti- ja ominaisuustiedoista. Koska tietoja hallinnoidaan samasta paikasta, ja tämän vuoksi koko palvelun käyttö voidaan lamauttaa taikka koko tietosisältö taikka merkittävä osa siitä voidaan kaapata tai muokata sitä murtautumalla järjestelmään.

Ruotsissa infran sijainti ja ominaisuustiedot on hajautettu eri verkonomistajien tietovarastoihin. Näin kaikki tietovarastot eivät lamaannu mahdollisen kyberhyökkäyksen aikana. Suomessa olisi voitu toteuttaa Ruotsin kaltainen yhden luukun malli, jolloin lain edellyttämä keskistetty tietopiste toteutuu, mutta tietoturvallisesti, kustannustehokkaasti ja markkinaehtoisesti.

Sijaintitietopalvelun pystyttämisen vaikeuksista ja ongelmista kertoo paljon se, että sen käyttöönotto on viivästynyt jo useita vuosia.

Kustannukset

Nykymuotoinen Sijaintitietopalvelu edellyttää verkonomistajilta kokonaan uudenlaisia toimintatapoja verkkojen rakentamisessa, niin kentällä suoritettavissa mittaustöissä kuin verkoston dokumentoinnissakin, jotka aiheuttavat merkittäviä lisäkustannuksia verkonomistajille. Muutokset eivät nosta verkonomistajan kustannuksia vain väliaikaisesti vaan pysyvästi. Lisäksi kustannuksia nostavat kohonneet tietoyhteiskuntamaksut, joilla rahoitetaan Sijaintitietopalvelun perustamiskustannuksia, vaikka tämän vaiheen kustannukset olisivat kuuluneet Traficomille. Lain perusteluiden mukaan tietoyhteiskuntamaksulla tulisi rahoittaa palvelun ylläpitokustannuksia. Sijaintitietopalvelun myötä Traficom ylläpitää ja hallinnoi kah ta erillistä verkko- ja sijaintitietopalvelua, mitä ei voi yhteisrakentamislain ja sen tavoitteen mukaisesti pitää keskitettynä tietopisteenä. Verkkotietopistettä toimijat pitävät tarpeellisena ja yhteisrakentamista edistävänä. Kahden eri tietopalvelun vuosittaiset toiminta- ja ylläpitokulut olisivat nykyisen tiedon mukaan 1,7 miljoonaa euroa. Yhteisrakentamisdirektiivin ja -lain tarkoitus on alentaa viestintäverkkojen rakentamiskustannuksia, joten valittu toimintamalli ei vastaa direktiivin ja lain tavoitteita.

Muilta osin sekä erityisesti Sijaintitietopalvelun tietoturvaan ja teknisiin haasteisiin liittyviin osiin FiCom viittaa Geomatikk Finland Oy:n lausuntoon.

Mainituilla perusteilla palvelua ei tulisi ottaa käyttöön esitetyllä tavalla. Määräyksen ja palvelun valmistelu tulisi aloittaa uudelleen siten, että niiden vaatimukset ja edellytykset olisivat muun muassa kevyempiä ja tietoturvallisempia toteuttaa ja jotka vastaisivat huomattavasti paremmin tulevaisuuden tarpeita.

Lausuntoaika on kohtuuttoman lyhyt ja lisäksi huomio kiinnittyy määräyksen erittäin nopeaan voimaantuloon lausuntoajan päättymisen (viikko) jälkeen.

Lahtinen Marko
Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

DNA Oyj:n huolena nyt esitetyssä mallissa on tietoturvakysymykset. Sijaintitietopalvelun osalta tulisi tunnistaa, että vain tahot, joille tiedot kuuluu, pääsisivät tätä tietoa hyödyntämään. Tietoturvakysymykset ovat erittäin kriittisiä näissä tiedoissa, joita sijaintitietopalveluun tulee. Paljastuessaan vain kerrankin väärälle taholle tieto ei samanlailla vanhene kuin esimerkiksi salasanojen vuotaessa. Sanasanat voidaan vaihtaa, mutta passiivisen infrastruktuurin ja erityisesti kansallisesti kriittisen infrastruktuurin paikkaa ei välttämättä voi vaihtaa.

Tietoturvakysymysten painoarvoa nostaa entisestään nykyinen geopoliittinen tilanne.

Frosterus Heli
DNA Oyj

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tampereen kaupungin huolena sijaintitietopalvelussa on palvelukokonaisuuden tietoturvakysymykset. Tietoturvaan tulisi kiinnittää laajasti huomiota myös itse teknisen järjestelmän ulkopuolinen toiminta huomioiden. On huolellisesti varmistettava, että palvelun kautta ei voi saada tai välittää tietoja ilman asianmukaisia ja kaikissa tilanteissa varmistettuja oikeuksia. Väärinkäytettyinä tiedot voivat aiheuttaa vakavaa vahinkoa verkon omistajalle ja verkon käyttäjille.

Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan osapuolten suorat ja välilliset vastuut tulisi kuvata tilanteissa, joissa palvelun kautta saatua tietoa käytetään verkon omistajaa vastaa ja sillä tai sen avulla on aiheutettu verkon omistajalle vahinkoa. Tietoliikenne-, energia-, ja vesihuollon verkostot voivat olla yhteiskunnan toimivuuden ja huoltovarmuuden kannalta kriittisiä.

Myös Tampereen Vesi liikelaitoksen osalta tietoturvariski on tunnistettu. Tietoturvaa parantaa se, että talousvesiverkostot on poistettu tietojen toimittamisen velvollisuuden piiristä. Toisaalta heikkoutena nähdään yhteiskuntakriittisen infran tietojen leviämisen riskin kannalta se, että jätevesiviemäritiedot olisi ilmoitettava. Se voi joissain tapauksessa antaa viitteitä myös talousvesiverkoston sijainnista.

Verkostot ovat yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittisiä. Tietoja hallinnoivan osakeyhtiön luotettavuus on varmistettava kaikissa tilanteissa. Toistaalta kilpailua ja kehitystä tulee edistää.

Naulo Katri

Tampereen kaupunki - Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön palvelualue, apulaispormestari Pekka Salmi

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

ESE – Verkko Oy:n lausunto koskien Liikenne- ja Viestintäviraston määräysluonnosta; Määräys verkkotietojen toimittaminen sijaintitietopalveluun (M71)

Viite Traficom/578241/03.04.05.00/2023

ESE – Verkko Oy kiittää Liikenne- ja viestintävirasto Traficomia lausunto mahdollisuudesta koskien määräysluonnosta M71 ja siihen liittyvästä perustelumuihiosta.

Meidän mielestämme määräyksen M71 uusi luonnos ei ota huomioon riittävän kokonaisvaltaisesti niitä vaikutuksia, joita sillä on voimaan tullessaan verkkotoimijoiden toimintaan.

Yleiset perustelut

Traficomien määräyksen 71 taustalla on yhteisrakentamisdirektiivi 2014/61/EU, jonka perusteella on annettu laki verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä 276/2016. Tämän lain valmistelu on käyty läpi hallituksen esityksessä HE 116/2015, jonka kohdassa 3.2.4 todetaan että Direktiivin 4 ja 6 artiklan mukainen tiedonanto velvollisuus koskee ainoastaan yhteisrakentamisen ja yhteiskäytön kannalta merkityksellisiä tietoja. Näitä ovat ns. fyysisen infrastruktuurin osa, jotka tunnetaan myös nimellä Passiivi-infra. Samassa kohdassa hallituksen esitys päättyy kuitenkin laajentamaan tiedonanto velvoitteen koskemaan myös verkon aktiivisia osia, vaikka sen tiedostettiin oleva haasteellista.

Lain valmistelussa on hallituksen esityksessä mainittu kuntien johtokarttapalvelut ja maankäyttö- ja rakennuslaki, mutta unohdettu että kunnat voivat myös halutessaan velvoittaa maankäyttö- ja rakennuslain 45 pykälän perusteella verkkoyhtiöitä tietojen toimittamiseen johtokarttapalveluihin.

Hallituksen esitystä on käsitelty Liikenne ja viestintävaliokunnan mietinnössä LiVM 3/2016, jossa on asiantuntijoiden toimesta todettu, että esitys lisää verkkotoimijoiden hallinnollista taakkaa. Tämän takia valiokunta painotti, että hallinnollista, päällekkäisiä tai ylimääräisiä velvoitteita on kaikin keinoin minimoitava. Samoin valiokunnan mielestä kaikkien verkkotoimijoiden tulee pystyä täyttämään annetut velvoitteet kohtuudella ja tietojen on oltava toiminnan kannalta välttämättömiä. Valiokunnan käyttämät asiantuntijat huomauttivat tehtävän haasteellisuudesta, kun mukaan otetaan aktiiviset verkon osat.

Eli on ryhdytty tekemään laajempaa kansallista tulkintaa kuin mitä direktiivi edellyttää. Tämä todetaan esityksessä tehtäväksi siksi että direktiivi ei sitä nimenomaan kiellä. Lisäksi on huomattava, että tämän lain valmistelu on tapahtunut lähes kymmenen vuotta sitten täysin erilaisessa maailman tilanteessa ja toimintaympäristössä. Yhteisrakentamisdirektiiviä ja siitä johdettua lakia käytetään hyväksi ja perusteena kansallisen johtotietokannan perustamiseen.

Itse M71:sen yhtenä tarkoituksena on luonnoksen mukaan vähentää maanrakennustöistä aiheutuvia vikatilanteita, tämä ei ole yhteisrakentamislain mukaan viranomaisen tehtävä, vaan lain mukaan ainoastaan huolehtia, että tarjolla on helppokäyttöinen ja tietoturvallinen keskitetty tietopiste, josta on mm. saatavilla kaapeleiden, putkien ja niihin verrattavien aktiivisten verkon osien sijainti. Saman lain 13 pykälän mukaan Traficomilla on oikeus antaa tarkempia teknisiä määräyksiä koskien verkkotietojen vähimmäisisältöä.

Meidän mielestämme M71 asettamia velvoitteita tulee arvioida noista edellä mainituista näkökulmista.

Yksityiskohtaiset perustelut

Koska kunnilla on edelleen oikeus ja mahdollisuus johtokartan ylläpitoon niin meidän mielestämme syntyy täysin selkeä päällekkäisyys jo olemassa olevan asetuksen kanssa ja näitä piti valiokunnan mietinnön mukaan nimenomaan välttää.

M71 kartoitustarkkuusvaatimukset ovat ristiriidassa yleisesti käytössä olevien JHS suositusten kanssa, joten syntyy toinen päällekkäisyys. Taajama käsite on ristiriidassa kuntien ja maanmittauslaitoksen kartoitusohjeiden kanssa. M71 asettamat kartoitustarkkuusvaatimukset ovat käytännössä aivan liian vaativat normaaliin johtokartoitustoimintaan. Niitä voi soveltaa paikallisissa tietomalleissa ja infrakohteissa, mutta koko valtakunnan tasolle ulotettuna ne eivät toimi käytännössä. M71 vaatimusten mukaan tehtynä johtokartoitustyön vaativuus lisääntyy merkittävästi ja aiheuttaa lisää kustannuksia pysyvästi. Meidän mielestämme M71:ssä pitäisi ottaa huomioon jo olemassa olevat ohjeet ja suositukset eikä luoda uusia, mikä lisää päällekkäisyyttä.

M71 ja sen perustelumuisto ei ota huomioon sitä konkreettista työmäärää, joka aiheutuu tietokantojen muuttamisesta M71 vaatimaan muotoon. Tämä johtuu siitä, että M71 velvoittamat verkkotoimijat ovat voineet muodostaa ominaisuustietokantansa tähän mennessä ilman lainsäädäntöä verkkotoimijain ohjeiden mukaan.

Kaikilla verkkotoimijoilla ei välttämättä ole tiedot tietokanta muodossa vaan vaatimukset digitaalisuudesta on voitu hoitaa muulla tavoin tai digitaalisuutta ei ole aiemmin vaadittu jonkin verkkotoimijan osalta. Tietokantojen läpikäynti aiheuttaa puolestaan kohtuuttomia kustannuksia verkkotoimijoille. Valiokunnan mietinnön mukaan kustannuksia tulee minimoida. Eli kustannukset verkkotoimijoille ei pelkästään rajoitu tietojärjestelmiin ja niiden vaatimiin rajapintoihin.

Sijaintitiedon osalta niillä yhtiöillä, joilla on ollut kuntien kanssa yhteiset johtokartoitukset ”pelisäännöt” voi olla saatavilla M71 mukaisia sijaintitietoja, mutta tämä koskee meidän käsityksemme mukaan ainoastaan pientä osaa M71 velvoittamista verkkotoimijoista.

M71:sen voimaantulo on kokonaisuudessaan venynyt tällä hetkellä jo yli kolme vuotta, eikä vielä vielä ole varmuutta, milloin sijaintitietopalvelu lopullisesti aloittaa. Lisäksi siihen on tullut matkan varrella muutoksia. Tämä takia määräykseen merkitty päivämäärä 1.1.2021, joka koskee toimitettavien tietojen sisältöä ja vaatimuksia tulee meidän muuttaa siihen hetkeen, kun palvelu on lopullisesti valmis ja aloittaa toimimaan käytännössä. Tosin tähänkin tulee meidän mielestämme varata kohtuullinen siirtymäaika.

Verkkotoimijoilla ja maanrakentajalla on velvollisuus huolehtia vaaran ja vahingon välttämisestä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että M71 jaettavat sijaintitiedot on annettava niin suurella ”turvamarginaalilla” ainakin vanhemman verkkotiedon osalta, että vaaraa ei pääse syntymään. Se puolestaan johtaa siihen, että palvelun uskottavuus kärsii. Kuvautuuko maanrakentajan näkökulmasta kaikki eri aikoina rakennettu verkkotiedot uskottavasti samassa näkymässä, jotta annetulla tiedolla voi toimia turvallisesti. Jos ja kun maastonäyttö poikkeaa annetusta tiedosta niin mikä lopulta on sen annetun tiedon merkitys käytännön työskentelyn kannalta. Vaaran ja vastuun näkökulmasta verkkotoimijat ovat käytännössä pakotettuja käyttämään näyttöpyynnön jatkoselvittäjää vielä hyvin pitkään.

Positiivisena seikkana on todettava, että uudessa luonnoksessa on selvästi mainittu verkkotoimijan oman erilliskartan pätevyys suhteessa sijaintitietopalvelun välittämiin tietoihin.

Sijaintitietopalvelu on tarkoitus rahoittaa hallituksen esityksen mukaan verkkotoimijoilta kerättävällä maksulla, mutta siihen eivät joudu osallistumaan kaikki verkkotoimijat, jotka ovat velvoitettuja tietojen toimittamiseen. Miksi vain osa verkkotoimijoista joutuu maksumiehen rooliin asiassa? Tämä on kerrottu lain valmistelussa hallituksen esityksessä mutta siitä ei ole mitään mainintaa määräyksessä tai sen perustelumuiotiossa. Tätä maksua ja sen määräytymisperusteita on meidän mielestämme avattava lisää verkkotoimijoille ennen palvelun käyttöönottoa.

Ensimmäinen M71 on annettu vuonna 2020, tähän tuli päivitys lukujen 3 ja 4 tietojen toimittamisen osalta syksyllä 2022. Nyt ollaan tekemässä jo kolmatta versiota, joka lausunnolla olevan version mukaan astuu voimaan 22.12. Eli Traficom on varannut itselleen kokonaisen viikon aikaa lausuntopalautteiden läpikäyntiin. Lausuntopyyntö on saapunut meille ma 4.12.2023, joten voi hyvin kysyä, että onko annettu riittävästi aikaa lausuntojen antamiseen ja edustaako tämä Traficomin mielestä hyvää hallintotapaa. M71:sen lopullisen voimaantulon viivästyminen ja venyminen osoittaa meidän lain valmistelun yhteydessä annetut asiantuntija lausunnot oikeiksi.

Ymmärrämme että viranomaisen on hoitamassa sille laissa määrättyä tehtävää verkon aktiivisten osien sijaintitietojen jakamisen osalta mutta, koska uuteen hallitusohjelmaan on tehty kirjaus, jonka mukaan ”kriittisten infratietojen avoin jakaminen on uudelleen arvioitava” niin meidän mielestämme on syytä odottaa tätä uudelleen arviointia ennen kuin sijaintitietopalvelu aloittaa toimintansa, mikäli se todetaan uudelleen arvioinnin jälkeen olevan edelleen perusteltua.

Lopuksi on vielä syytä kysyä ennen palvelun käyttöönottoa, että onko tämä uusi sijaintitietopalvelu varmasti tarpeellinen, tuottava ja turvallinen? Vai olisiko mahdollista hoitaa asia kevyemmällä ratkaisulla? Sinällään emme vastusta ns. ”yhden luukun” periaatetta sijaintiselvitysten tekemisessä, mutta onko se tuottavaa, tarpeellista ja turvallista tehdä näin raskaasti kuten M71 luonnos vaatii? Käsitksemme mukaan lähialueilla on olemassa vastaavia kevyemmin toteutettuja ratkaisuja.

Mikkelissä 15.12.2023

Kunnioittavasti

Tehtäväksi saaneena

Antero Levänen

ESE – Verkko Oy

Levänen Antero
ESE - Verkko Oy

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Iisalmen vesi -liikelaitos kiittää mahdollisuudesta lausua Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnosta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71).

Suurimpana huolenamme on tietoturva ja tietoturvariskit. Kyseinen määräys ei ota kantaa sijaintitietopalvelun tietoturvaan ja tietoturvan tekniseen toteutukseen. Onko otettu riittävästi huomioon voimakkaasti heikentynyt maailman turvallisuuspoliittinen tilanne ja siitä aiheutuvat uhkakuvat. Uhka yhteiskunnan kriittisten infra rakenteiden sijaintitietojen päätyemisestä keskitetyn tietovaraston kautta mahdollisesti asiattomille tahoille.

Tietoturvallisuuden osalta ei saa jäädä pienäkään epäilystä Sijaintitietopalvelun tietoturvallisuudesta. Sijaintitietopalveluun toimitettava data on yhteiskunnan kannalta erittäin kriittistä ja kyseisen datan tietoturvallisen käsittelyn ja säilytyksen tulee olla palvelun tärkein lähtökohta.

Lisäksi yksi suuri huolenaiheemme on kuka voi kysyä tietoa sekä kenelle tietoja luovutetaan.

Iisalmissa 15.12.2023

Samuli Hujanen

johtaja

Iisalmen vesi -liikelaitos

Hujanen Samuli
Iisalmen vesi- liikelaitos

Salon kaupunki, kaupunkikehityspalvelut

Lausunto

15.12.2023

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Salon kaupunki kiittää Liikenne- ja Viestintävirasto Traficomia mahdollisuudesta antaa lausunto viraston 1.12.2023 julkaisemasta määräysluonnoksesta M71 sekä siihen liittyvästä perustelumuihistiosta.

Verkonomistajien verkkotietojen laatu ja ominaisuustietojen kirjaamistapa ovat vaihdelleen vuosien varrella monestakin syystä. Nyt verkkotietojen yhtenäistäminen ja muokkaaminen määräysluonnoksen M71 mukaiseen muotoon vaatii huomattavan paljon aineiston peruskorjausta ja siihen varattavia resursseja. Näitä kustannuksia määräyksessä ei ole otettu huomioon. Salon kaupungin mielestä palveluun pitäisi olla mahdollista toimittaa myös ns. puutteellista verkkotietoaineistoa, jotta aineiston peruskorjaukselle saadaan tarvittaessa lisäaikaa. Sijaintitietopalvelusta olisi ehdottoman tärkeä saada myös virhelistä peruskorjausta ajatellen. Tosiasia kuitenkin on, että vanhoja verkkotietoaineistoja ei ole luotettavasti mahdollista korjata kaikilta osin määräysluonnoksen mukaisiksi, esim. sijaintitarkkuuden osalta.

Salon kaupunki on huolissaan myös palvelun tietoturvaan liittyvistä asioista. Maailmalla vallitsevassa turvallisuustilanteessa näin suuren kriittisen infran aineiston kerääminen yhteen palveluun muodostaa erittäin suuren tietoturvariskin.

Salossa 15.12.2023

Laiho Marko
Salon kaupunki, kaupunkikehityspalvelut

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Finnet-liitto ry (jäljempänä ”Finnet”) kiittää liikenne- ja viestintävirasto Traficomia mahdollisuudesta lausua otsikossa mainitusta asiasta.

Selvyyden vuoksi todettakoon, että tämä lausunto annetaan Finnet-liiton ja sen kaikkien jäsenyhtiöiden puolesta:

Alajärven Puhelinosuuskunta (JAPO), ElmoNet Oy, FNE-Finland Oy, Ikaalisten - Parkanon Puhelin Oy, Kisanet Oy, Karjaan Puhelin Oy, Kemiön Puhelin Oy, Laitilan Puhelin Osk, Lounea Oy, LPOnet Osk Anl, Mariehamns Telefon Ab, MPY Telecom Oyj, Paraisten Puhelin Oy, Pietarsaaren Seudun Puhelin Oy, Savonlinnan BLC-osuuskunta, Vakka-Suomen Puhelin Oy ja Ålands Telefonandelslag.

Lausuntona haluamme kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin asioihin:

- Tietoturvaan, mikäli tieto kaikesta kriittisestä infrasta Suomessa keskitetään yhteen paikkaan avoimesti saataville. Riski ja uhka ei muodostu vain järjestelmän murtamisesta, vaan myös sen avoimesta käytöstä, joka luo halukkaille toimijoille avoimen pääsyn suureen osaan Suomen kriittisestä infratiedosta. Huomattavasti tietoturvasempi ratkaisu olisi esimerkiksi Ruotsin viestintäviraston PTS:n vastaava järjestelmä, jossa verkkotieto edelleen on vain operaattoreilla itsellään.
- Valtiolle aiheutuviin lisäkustannuksiin järjestelmän toteutuksesta ja kehittämisestä sekä lisäkustannuksiin, joita tietoyhteiskuntamaksun kautta kohdistetaan teleoperaattoreille sijaintitietojärjestelmän pyörittämisestä, vaikka järjestelmä ei pääasiassa palvele operaattoreita vaan muita tahoja. Myös tässä suhteessa esimerkiksi Ruotsin viestintäviraston PTS:n kaltainen järjestelmä olisi parempi.

- Lisätyömäärään ja -kustannuksiin, joita teleoperaattoreille tällaisen päällekkäisen järjestelmän käytöstä muodostuu, koska operaattorit joutuvat joka tapauksessa omista lähtökohdistaan edelleen pitämään omaa verkkotietojärjestelmää ja sen prosesseja.
- Epävarmuuteen sovelluksen toimivuudesta, muun muassa koska se perustuu epärealistisille oletuksille todellisen verkkotiedon tarkkuustasosta.

Finnet-liitto kannattaa myös niin Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry:n kuin Geomatikk Finland Oy:n lausuntoja.

Mm. edellä esiin tuotujen seikkojen takia palvelua ei tulisi nyt suunnitellunlaisena ottaa käyttöön.

Finnet-liitto ry

Forsberg Gustaf
Finnet-liitto ry

Lausunto

15.12.2023

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Gasgrid Finland Oy:n lausunto Traficomien määräysluonnoksesta 71/2023 M sekä määräyksen perustelumuiistiosta.

Gasgrid Finland Oy on valtionyhtiö, joka toimii järjestelmävastaavana kaasun siirtoverkonhaltijana Suomessa ja tarjoaa asiakkailleen turvallista, luotettavaa ja kustannustehokasta kaasujen siirtoa sekä kehittää aktiivisesti ja asiakaslähtöisesti siirtoalustaa, palveluitaan ja kaasumarkkinoita edistääkseen tulevaisuuden hiilineutraalia energia- ja raaka-ainejärjestelmää.

Gasgrid Finland Oy kiittää Liikenne- ja Viestintävirasto Traficomia mahdollisuudesta antaa lausunto viraston 1.12.2023 julkaisemasta määräysluonnoksesta M71 sekä siihen liittyvästä perustelumuiistiosta.

Määräyksen verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun säädöserustana on Laki verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja käytöstä (376/2016), 13 §. Kyseinen pykälä antaa viestintävirastolle mahdollisuuden antaa määräyksen lain 7 §:ssä pykälässä tarkoitettujen tietojen vähimmäissisällöstä, digitaalisesta muodosta sekä niiden käsittelyssä ja siirtämisessä tarvittavien järjestelmien yhteen toimivuudesta ja tietoturvasta.

Yhteisrakentamislaki ei suoraan anna Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille mandaattia antaa määräystä liittyen sijaintitietopalvelun näyttöihin liittyvien asioiden ilmoittamiseen. Gasgridillä nähdään kuitenkin hyvänä se, että Traficomien ylläpitämästä sijaintitietopalvelusta maanrakennusurakoitsijoiden on mahdollista saada yhdestä paikasta tieto alueella olevista maanalaisista rakenteista ja mahdollisista näyttötarpeista.

Määräyksen tavoitteena on vähentää maanrakennustöistä verkkoinfrastruktuurille aiheutuvia vahinkoja. Määräyksestä tai perustelumuiistiosta ei selviä, onko käsitelty luvattomien kaivuiden lisääntymisen riskiä antamalla kaivajalle tarkempaa tietoa verkostojen sijainnista. Sijaintitietopalvelu ei saa luoda mielikuvaa, että palvelusta saatavilla tiedoilla saa aina kaivaa. Käyttäjälle riittää tieto kaasuputki ja pakollinen näyttö 5 m etäisyydellä putkesta. Kaivaja ei tarvitse yksityiskohtaista tietoa siitä mitä maan alla on, se tieto kuuluu kaivuvalvojen tehtäviin. Suunnittelijoille tulee saada tieto,

mikäli suunnittelualue sijaitsee enintään 30 m etäisyydellä putkesta; suunnittelussa on otettava huomioon kaasuputken maankäyttöä rajoittavat tekijät.

Määräyksen perustelumuistiossa todetaan kohdan 2 Tietojen luovuttaminen sijaintitietopalvelusta, ettei määräyksessä määrätä Sijaintitietopalvelun toiminnasta. Sijaintitietopalvelun toimintaan otetaan kuitenkin kantaa perustelumuistion kohdassa 3 Määritelmät. Gasgridin näkemyksen mukaan perustelumuistiossa tulisi pidättäytyä esittämästä liian tarkkaa kuvausta sijaintitietopalvelun toiminnasta. Esimerkkinä 1.10 Näyttöpalvelun näyttöpyyntöjen merkitseminen suoritetuksi sijaintitietopalveluun. Gasgrid ei näe näyttöpalvelun suorituksen raportointia sijaintitietopalveluun tarpeellisena. Gasgridillä on oma putkistonhallintajärjestelmä, johon raportoidaan kaikki ulkoinen toiminta putkiston vaikutusalueella.

Määräyksessä vaaditaan ilmoittamaan kaasuverkkoa palvelevat viestiverkon osat kuten viestiverkon rakenneosat ilmoitetaan. Gasgrid ei kykene toimittamaan vaadittuja tietoja. Tietoja ei ole olemassa, eikä selvitettävissä, ilman johtojen esiin kaivamista. Gasgridin näkemyksen mukaan riittävä toteutus näiden tietojen toimittamiseen on tieto aseman alueena, joilla kaivaminen on kielletty ilman alueen haltijan lupaa.

Määräyksen kohdassa 16 Sijaintitarkkuus ja sijainnin määrittelytapa sijainnin x- ja y -koordinaateista tulee ilmoittaa tieto, onko sijainti mitattu vai digitoitu kartasta. Kartasta digitoidusta sijainnista tulisi ilmoittaa mittakaava. Mittakaava ei ole Gasgridin näkemyksen mukaan oleellinen tieto, kun sijaintitarkkuus ilmoitetaan metreinä. Lisäksi määräyksestä puuttuu määrittely, jossa määrittelytapa on ”digitoitu”, johon mittakaava ei liity millään tavalla, kuten sijaintitietopalvelun oma piirtotyökalu. Nykyisessä sijaintipalvelun versiossa toiminto ei ole määräyksen mukainen. Järjestelmä ei hyväksy tietojen toimittamista ilman mittakaavan ilmoittamista.

Kaasuverkoista on määräyksen perustelumuistion määrittelyssä huomioitu ainoastaan maakaasuverkosto. Lähitulevaisuudessa Suomeen on suunniteltu rakennettavan myös ainakin vetyverkostoa ja mahdollisesti myös muita energiakaasuverkostoja sekä myös hiilidioksidin siirto putkistossa on mahdollista. Gasgridin näkemyksen mukaan kaasuverkkojen rajaaminen ainoastaan maakaasuverkkoon on riittämätön. Muiden kaasuputkistojen kuin maakaasun osalta ei nykyisin ole olemassa lakia tai asetusta, joka antaa määräyksen putkiston äärellä tehtävien maanrakennustöiden luvanvaraisuuteen.

Määräyksessä tai perustelumuistiossa ei oteta kantaa, onko sellaisia alueita olemassa, joista johtojen sijainteja ei tarvitse ilmoittaa. Esimerkiksi omat kiinteistöt ja aidatut alueet. Näiden alueiden johdoista ei ainakaan Gasgridillä ole olemassa sijainti-, eikä ominaisuustietoja. Nämä alueet tulisi ilmoittaa sijaintitietopalveluun aseman alueina, joilla kaivaminen on kielletty ilman alueen haltijan lupaa.

Kouvolassa 15.12.2023

Tero Lehtinen

Tekninen asiantuntija

Gasgrid Finland Oy

Lehtinen Tero
Gasgrid Finland Oy

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuntoajan lyhyden vuoksi viranhaltijan lausuntona.

Lausuntopyyntö julkaistiin 1.12.2023 ja lausunnon määräajaksi on annettu 15.12.2023, joten lausuntoajaksi jää kyseessä olevaan asiaan liian lyhyt aika. Määräyksen on tarkoitus tulla voimaan jo 22.12.2023, joten myös lausuntojen käsittelyyn on jätetty kovin vähäinen aika. Lisäksi tietojen odotetaan olevan käytettävissä vuoden 2025 alusta. Määräyksen M71 käyttöönottoa on aiemmin siirretty ja siihen odotettiin esim. tietoturvaan liittyviä muutoksia.

Verkonomistajat, varsinkin vesilaitokset, tekevät harkintaa verkkotietojensa luovuttamisessa ja se tapahtuu vain perustellusta syystä. Samalla verkkonomistaja myös ohjeistaa toimintatavoista, yhteyshenkilöistä ja aineiston tarkkuudesta sekä varmistaa suorittajan ammattitaidon ja kohteeseen soveltuvan kaivumenetelmän ja työmaan turvallisuudesta huolehtimisen. Kaivuvahinkojen estämiseksi tietojen tarkkuus ja luotettavuus ei riitä, eikä palvelun käyttäjä pysty tätä todeta, kun aineiston tarkkuusvaatimuksen perusteella voi tehdä vääriä oletuksia. Itsepalveluportaaliin tarkoitettu palvelu ei vastaa näihin tarpeisiin.

Osa määrittelyistä on vain perustelumuistiossa eikä varsinaisessa määräyksessä, onkin epäselvää miltä osin perustelumuistion määräykset ovat velvoittavia. Vesihuoltolaitoksille tärkein vain perustelumuistiossa oleva kirjaus on, se ettei vesijohtoverkosto kuulu määräyksen toimialaan.

Yhteisrakentamislain tarkoittamaa yhteisrakentamista palvelee jo olemassa oleva Traficom Verkkotietopiste.fi -palvelu, josta on mahdollista saada tietoa eri toimijoiden hankkeista. Verkkotietopisteessä mahdollista ilmoittaa yhteisrakentamiskohteista ja siinä ei esiinny vastaavia aineiston tarkkuuteen, palvelun tietoturvaan tai kaivutyön turvallisuuteen liittyviä ongelmia.

Kaikkien verkkotietojen kokoaminen yhteen palveluun luo valtavan tietoturvariskin. Palvelusta pystyy myös esittelydemon perusteella 2000 m² kerrallaan hankkia tietoa laajoista alueista listattuna palveluun, eikä ole selvää onko järjestelmässä perättäisiä tietopyyntöjä estävää mekanismia. Myöskään alkuperäisten tietokantojen turvallisuus ei parane, päinvastoin heikkenee, kun niistä tehdään rajapintoja sijaintitietopalvelua varten.

Määräyksen laatijoilla on määräyslunnon perusteella virheellinen käsitys nykyisten digitaalisten verkkotietoaineistojen laadusta sekä niiden soveltuvuudesta suunniteltuun käyttötarkoitukseen osana itsepalveluportaalia. Kaikkien verkonomistajien verkkoaineistojen tarkkuus riippuu mm. digitoidun alkuperäisen aineiston tarkkuudesta, suunnitelmien ja toteutuksen eroista ja siitä onko niitä dokumentoitu, sijaintitarkkuuden tärkeydestä ja esimerkiksi vesilaitoksen runkoverkosta tehtyjä talohaaroja ole kattavasti dokumentoitu. Mitä vanhempaa verkosto on, sitä useammassa kohdassa aineiston tarkkuus on voinut heikentyä ja vaatimus 50 cm tarkkuudesta on siten kohtuuton. Myös takautuva vaatimus 10 cm tarkkuudesta vuoden 2021 alusta on kohtuuton.

Määräyksessä ei ole huomioitu verkonomistajille aiheutuvia pysyviä kuluja tietojen toimittamisesta tai merkittävistä tietojen tarkkuuden vaatimuksesta aiheutuvista kustannuksista. Verkkojen tarkkuuden vaatimuksen aiheuttamaa työmäärää ei ole myöskään huomioitu tietojen käyttöönottoajassa. Verkonomistajilla on näin merkittävät investoinnit suunniteltu monia vuosia eteenpäin ja hyödyllisyytensä näkökulmasta monet muut investoinnit kuten korjausvelan lyhentäminen ovat tärkeämpiä.

Marttilassa 15.12.2023

Kirsi Halkola

tekninen johtaja

Marttilan kunta ja Marttilan vesihuoltolaitos

Halkola Kirsi
Marttilan kunta

Lausunto

15.12.2023

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Turun kaupungin lausunto Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta sijaintitietopalveluun (M71)

Turun kaupunki kiittää Liikenne- ja Viestintävirasto Traficomia (Traficom) mahdollisuudesta antaa lausunto viraston 1.12.2023 julkaisemasta määräysluonnoksesta M71 sekä siihen liittyvästä perustelumuistiosta.

Tavoitteen mukaisen tiedon tuottaminen aineistojen tuottajan näkökulmasta edellyttää yksityiskohtien läpikäyntiä erittäin haastavalla tavalla. Järjestelmän tulisi olla sellainen, että se ottaa vastaan tietoja, jotka eivät täytä kaikilta osin määräystä. Tietojen toimittamisesta tulee saada raportti aineistovirheistä. Näin on mahdollista löytää korjausta vaativat kohteet. Esimerkiksi aineiston lähetys rajapinnan kautta on onnistuttava, vaikka korkeustieto puuttuisi yksittäisestä kohteesta. Virhelistan avulla verkkotoimija pystyy korjaamaan ja noudattamaan velvollisuutta toimittaa aineistot Sijaintitietopalveluun ilman aiheetonta viivästystä.

Tieto sijainnin määrittelytavasta voi olla ratkaistu paikkatietojärjestelmässä eri tavalla XY ja Z arvojen suhteen. Rajapintaratkaisussa tiedot olisi hyvä olla lähetettävissä erikseen, eikä niputettuna samaan.

Fyysisen infrastruktuurin pylväistä, laiteloista tai johtoteistä kuten suoja-putkista toimitettavista tiedoista tulee määräyksen mukaan käydä ilmi tieto siitä, mihin verkkotyyppiin pylväs, laite-tila tai johtotie kuuluu. Pylväät, laite-tilat tai suoja-putket voivat olla käytössä tai varattu useammalle verkkotyyppille, eikä kyseistä tietoa ole välttämättä yksilöity paikkatietojärjestelmään. Rajapintaratkaisussa pitäisi olla mahdollista lähettää ko. tiedot useampaan verkkotyyppiin kuuluvana.

Määräyksen mukaan reitillä ilmoitettavasta sähköverkosta ”on ilmoitettava kaivettaessa löydettävien suoja-putkien tai kaapelikanavien lukumäärä ja näissä suoja-putkissa tai kaapelikanavissa olevien kaapeleiden lukumäärä sekä näiden suoja-putkien tai kaapelikanavien ulkopuolella olevien kaapeleiden lukumäärä” (Määräysluonnos M71, 11. Sähköverkot, kohta 2.). Kaikista määräyksen

vaatimista kohteista ei ole tietoa. Sellaista tietoa ei voi toimittaa, jota ei ole. Turun kaupunki voi toimittaa erikseen tiedot kaapelisuojausputkista ja kaapelireiteistä.

Rajapintakuvauksessa STP rajapintakuvaus v1_2 määritellään asioita, jotka voivat johtaa virheellisiin lopputuloksiin, esimerkiksi alla olevissa kohdissa tulisi olla vaihtoehtona ei tietoa tai tiedon lähettäminen tulisi olla vapaaehtoista.

Suojausputkien lukumäärä/Sähköverkko: ”Verkkokohdetta suojaavien putkien lukumäärä. Jos reitillä ei ole suojausputkia, ilmoitetaan tähän 0. Sähkökaapelireitin suojausputkien lukumäärä ei voi olla suurempi kuin kaapelien lukumäärä.” (STP rajapintakuvaus v1_2).

Kaapelien lukumäärä putken ulkopuolella/Sähköverkko: ”Kaapelien lukumäärä johtoreitin suojausputkien ulkopuolella. Jos reitillä on putken ulkopuolisia kaapeleita, tulee reitin suojausputkien lukumäärä ("suojausputkienLukumaara") olla suurempi kuin 1. Jos kaikki kaapelit kulkevat suojausputken/-putkien sisällä, ilmoitetaan 0.” (STP rajapintakuvaus v1_2).

Löytyvät johtotiet/Sähköverkko: ”Löytyvät johtotiet "loytyvatJohtotiet" on se osajoukko putkien kokonaislukumäärästä "suojausputkienLukumaara", jonka kaivaja kaivaessaan kohtaa (ts. ulompien suojausputkien määrä). Jos löytyvien johtotiedien määrää ei ilmoitettu, niin se oletetaan samaksi kuin suojausputkien lukumäärä ("suojausputkienLukumaara").” (STP rajapintakuvaus v1_2).

Aineistotoimittajan näkökulmasta toteutettu testaamisaika oli liian lyhyt. Testaamisaika kului ohjelmistotoimittajan teknisen valmiuden testaamiseen, eikä aineiston omistajalle jäänyt enää aikaa itse aineistojen riittävään testaamiseen. Testaaminen oikealla aineistolla tulisi saada mahdollisimman nopeasti käyttöön, koska vain toimivan testauksen ja siitä saatavien raporttien avulla voidaan aineisto muokata sellaiseksi, että se saadaan toimitettua.

Turussa 15.12.2023

Turun kaupunki

Suurjärvi Laura
Turun kaupunki Kaupunkiympäristötoimiala

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta "Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun" (71/2023 M)

Mielestämme Sijaintitietopalvelun valmistelussa tulisi ottaa aikalisä ja arvioida vaihtoehtoisia toteutustapoja, joissa kansallisen turvallisuuden näkökulmat olisi huomioitu nykyistä paremmin. Sijaintitietopalvelun valmistelun aikana ympäröivä turvallisuustilanne on muuttunut merkittäväällä tavalla eikä valmisteltu malli vastaa muuttuneiden olosuhteiden aiheuttamiin haasteisiin.

Tietoliikenne-, sähkö- ja viemäriverkot ovat tärkeä osa maamme kriittistä infrastruktuuria ja niiden keskittäminen muodostaa merkittävän turvallisuusriskin. Sijaintitietopalvelun perimmäinen idea on kannatettava, mutta ehdotetun mallin toteuttamistapaan suhtaudumme kriittisesti. Tämänkaltaisen keskitetyn tietojärjestelmän tietoturvariskit ovat itsessään valtavia, mutta yhtä lailla pitäisi pystyä varmistamaan, että tietoja etsivä taho on oikealla asialla. Tämä näkökulma on huomioitu paremmin mm. Ruotsissa, jossa heidän viestintävirastonsa toimii portinvartijana saaden sijaintitietopyynnöt urakoitsijoilta ja välittävät aiheelliset pyynnöt eteenpäin sijaintitietopalvelun tarjoajille.

Helmikuun 23. päivänä Euroopan komissio julkaisi ehdotuksensa gigabitti-infrastruktuurisäädökseksi (Gigabit Infrastructure Act, GIA). Kyseisessä säädöksessä käsitellään myös keskitetyn tietopisteen vaatimuksia. Lainsäädäntöprosessi on kuitenkin edelleen kesken ja kansallisessa toimeenpanossa se voi aiheuttaa muutostarpeita Sijaintitietopalveluun, mistä syystä mielestämme nyt olisi todella hyvä hetki odottaa lopullisia linjauksia ja valmistella sen jälkeen kerralla turvallisuustilanteeseen yhteensopiva toteutustapa keskitetyille tietopisteelle. Pitkin GIA:n lainsäädäntöprosessia kriittisen infrastruktuurin sijaintitietojen turvallisuusnäkökulmat on lainsäätäjien taholta tunnistettu ja alkuperäistä ehdotusta on edistetty suuntaan, jossa nämä näkökulmat ovat paremmin huomioituna.

Kriittisen infrastruktuurin sijaintitiedot ovat arkaluonteisia ja niiden mahdollinen vuotaminen tai väärinkäyttö voisi olla kansalliselle turvallisuudelle katastrofaalista. Tässä muuttuneessa turvallisuustilanteessa olisi viisasta harkita vaihtoehtoisia yhden luukun toteuttamistapoja, jotta voidaan varmistaa, että kaikki turvallisuusnäkökohdat on asianmukaisesti arvioitu ja huomioitu. On

välttämätöntä varmistaa, että Sijaintitietopalvelun toteuttaminen ei aseta kansallista turvallisuutta vaaraan, ja että se on linjassa tulevan EU-lainsäädännön kanssa.

Jari Nykänen

Paikallisvoima ry

Nykänen Jari
Paikallisvoima ry

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Viite: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausunto Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Yleiset huomiot lausuntopyynnöstä

Lausuntoaika

Liikenne- ja viestintäviraston lausuntopyyntöaika oli kaksi viikkoa ajalla 1.12.2023-15.12.2023, jossa oli yksi arkipyhäpäivä (itsenäisyyspäivä 6.12.2023). Finlexin Säädösvalmistelun Kuulemisoppaan (<http://kuulemisopas.finlex.fi/ohje/kuulemisohje/>) kohdan 1.9 Lausuntoaika mukaan:

”Säädösehdotuksista pyydettyjen kirjallisten lausuntojen antamiseen varataan aikaa vähintään kuusi viikkoa ja laajoissa hankkeissa vähintään kahdeksan viikkoa. Lausuntoaikaa on aihetta pidentää, jos se muuten ajoittuisi yleiseen lomakauteen.

Lausuntoaika voi vain perustellusta syystä olla edellä mainittua lyhyempi. Tällöin lausuntoaika perustellaan lausuntopyynnössä sekä hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen esittelymuistiossa.”

Liikenne- ja viestintävirasto ei ole millään tavoin perustellut, miksi lausuntoaika oli lyhyempi kuin 6 viikkoa - lausuntoaika oli tosiasiallisesti lyhyempi kuin kaksi viikkoa. Määräyksen on tarkoitus tulla voimaan 22.12.2023 eli Liikenne- ja viestintävirastolla on viikko aikaa käsitellä lausuntoja, laatia lausuntoyhteenveto ja muokata määräysluonnos lausuntojen mukaiseksi.

Vesilaitosyhdistyksen näkemyksen mukaan Liikenne- ja viestintäviraston toiminta on hyvän hallintotavan vastaista, eikä sen käsittelyssä noudateta lainkaan riittävällä tasolla säädösvalmistelun kuulemisohjeen määräaikoja, järjestämällä lausuntopyyntökierron, jonka lausuntopyyntöaika on ilman perusteluja alle 6 viikkoa ollen tosiasiallisesti alle kaksi viikkoa. Sen lisäksi, ettei lausunnonantajilla ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta lausunnon antamiseen, ei Liikenne- ja viestintävirastolla tosiasiallisesti ole aikaa käsitellä saatuja lausuntoja, laatia lausuntoyhteenvetoa ja muokata määräysluonnosta yhdessä viikossa.

Koska Liikenne- ja viestintävirasto ei ole noudattanut lausuntopyyntöajassa hyvää hallintoa ja säädösvalmistelun kuulemisohjetta, tulee lausuntopyyntö toteuttaa uudestaan Säädösvalmistelun kuulemisoppaan ja hyvän hallinnon mukaisella lausuntoajalla (vähintään 6 viikkoa lausuntoaikaa). Finlexin Säädösvalmistelun Kuulemisoppaan kohdan 1.10 Palautteen käsittely toteutetaan: "Lausuntoaajan päätyttyä varataan riittävä aika lausuntojen käsittelyyn ja säädöksen jatkovalmisteluun saadun palautteen pohjalta.

Palautteet kirjataan hankkeen asiakirjoihin, esimerkiksi valmistelua varten asetetun työryhmän mietintöön, kokouspöytäkirjoihin tai erilliseen muistioon, kuten lausuntotiivistelmään.

Sidosryhmille ja kansalaisille viestitään avoimesti siitä, miten palaute on vaikuttanut säädöshetimituksen jatkovalmisteluun ja millä perusteilla muutoksia on tehty tai esitettyjä ehdotuksia ei voida toteuttaa." Aikataulu osoittaa, ettei Liikenne- ja viestintävirastolla ole aikomustakaan ottaa huomioon lausuntoja.

Vesilaitosyhdistyksen näkemyksen mukaan lausuntopyyntökierron tulee uusia, lausuntopyyntöajan tulee olla vähintään 6 viikkoa ja määräysluonnos tulee lähettää lausuntoa varten kaikkiin Suomen vesihuoltolaitoksiin, Huoltovarmuuskeskukseen sekä maa- ja metsätalousministeriöön, jotka eivät olleet lausuntopyyntöjakelussa. Lausuntokierron palautteen käsittely tulee tapahtua Finlexin Säädösvalmistelun Kuulemisoppaan ja hyvän hallinnon mukaisesti.

Huomiot määräysluonnoksesta

Liikenne- ja viestintäviraston toimivalta

Hallintolain (434/2003) 2. Luvun Hyvän hallinnon periaatteet:

6 § Viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.

Vesilaitosyhdistyksen näkemyksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto on ylittänyt toimivaltansa määräysluonnoksessa M71 koskien Sijaintitietopalvelun näyttöpalvelua. Verkkoinfrastruktuurin rakentamista ja käytöstä annetussa laissa (276/2016) Liikenne- ja viestintäviraston tehtävänä on 5 §:n mukaan huolehtia keskitetystä tietopisteestä. Sen sijaan laissa tai sen esitöissä (HE 116/2015 vp) ei mainita näyttöpalvelusta. Perustelumistiössä todetaan, että Yhteisrakentamislain (276/2016) tarkoittamaa yhteisrakentamista palvelee jo olemassa oleva Liikenne- ja viestintäviraston Verkkotietopiste.fi -palvelu. Koska Yhteisrakentamislain (276/2016) mukainen keskitetty tietopiste on jo olemassa (Verkkotietopiste.fi), on Sijaintitietopalvelu siten täysin ylimääräinen ja turha palvelu. Liikenne- ja viestintävirasto ylittää siten toimivaltuutensa ja rikkoo Hallintolain (434/2003) Hyvän hallinnon periaatteita.

Vesilaitosyhdistyksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto on ylittänyt Hallintolain (434/2003) 6 §:n mukaisesti toimivaltuutensa ja siten määräysluonnoksessa oleva näyt-töpalvelu tulee määräyksestä laittomana poistaa. Koska Liikenne- ja viestintävirastolla on jo Verkkotietopiste.fi -palvelu, joka täyttää Yhteisrakentamislain keskitetyn tietopis-teen vaatimukset, rikkoo Sijaintitietopalvelun perustaminen Hallintolain (434/2003) Hy-vän hallinnon periaatteita.

Yhteisrakentamislain (276/2016) § 1 Soveltamisala

Verkkoinfrastruktuurin rakentamista ja käytöstä annetussa laissa (276/2016) todetaan § 1 So-veltamisala:

”Tässä laissa säädetään viestintäverkkojen sekä energia-, liikenne- ja vesihuoltoverkkojen yhteisrakentamisesta ja -käytöstä. Lakia sovelletaan vain, jos yhteistoiminnan osapuolena on viestintäverkko.”

Vesilaitosyhdistyksen näkemyksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto ei ole ottanut määräysluonnoksessa M71 huomioon lain soveltamisalaa vaan on laajentamassa toimi-valtaansa perusteettomasti ilman sitä tukevaa lainsäädäntöä. Liikenne- ja viestintäviras-to rikkoo näin Hallintolaintolain (434/2003) Hyvän hallinnon periaatteita.

Vesijohtoverkosto ei kuulu määräyksen toimialaan

Määräysluonnoksesta puuttuu Vesilaitosyhdistyksen jäsenlaitosten näkökulmasta olennainen tieto siitä, ettei vesijohtoverkosto kuulu lain toimialaan eikä vesijohtoverkoston sijaintietoja si-ten tule toimittaa Sijaintitietopalveluun. Se on kerrottu vain perustelumui-stiossa.

Perustelumui-stiossa todetaan: ”Vaikka määräyksen mukaista velvoitetta tietojen toimittami-seen ei olisikaan talousveden toimijoille, Liikenne- ja viestintävirasto suosittelee kuitenkin verk-kotietojen toimittamista, jotta verkko on paremmin suojattu kaivuuvahingoilta, eikä toimijoiden tarvitse muulla tavoin järjestää verkkotietojensa sijaintiselvityksiin ja näyttötoimintaan liittyviä toimintoja.”

Määräysluonnoksessa Liikenne- ja viestintävirasto suosittelee ”talousveden toimijoille” verkko-tietojen toimittamista, vaikka lainsäätäj ä on nimenomaan tarkoituksellisesti jättänyt laissa (verkkoinfrastruktuurin rakentamista ja käytöstä annetun lain (276/2016)) talousveden toimit-tamiseen tarkoitetut vesijohtoverkon lain soveltamisalan ulkopuolelle: HE 116/2015 vp: ”Ta-lousveden toimittamiseen tarkoitettu vesijohtoverkko on sen sijaan yhteisrakentamisdirektiivin mukaisesti rajattu lain soveltamisalan ulkopuolelle sen kriittisen merkityksen vuoksi.”

Vesilaitosyhdistyksen näkemyksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto ylittää toimival-tansa ja vaarantaa kansallisen turvallisuuden suositellessaan määräysluonnoksessa talousveden toimijoille verkkotietojen toimittamista Sijaintitietopalveluun, vaikka lainsää-täj ä on tarkoituksellisesti rajannut talousveden toimittamiseen tarkoitetun vesijohtover-kon lain soveltamisalan ulkopuolelle. Liikenne- ja viestintäviraston tulee poistaa kysei-nen suositus määräyksestä.

Perustelumui-stiossa todetaan kappaleessa ”Vähäinen käyttäjämäärä, alueellisesti suppea ja taloudellisesti vähämerkityksellinen” seuraavaa:

”Määräystä ei sovelleta verkkotoimijoihin, joiden toiminta kohdistuu vähäiseen käyttäjämää-rään, on alueellisesti suppeaa ja taloudellisesti vähämerkityksellistä. Kaikkien edellä mainittu-jen edellytysten on täytyttävä, jotta verkkotoimija rajautuisi soveltamisalan ulkopuolelle. Toimi-jan kuuluminen lain ja siten myös määräyksen soveltamisalaan ratkeaa tapauskohtaisten tul-kintojen kautta.

Liikenne- ja viestintävirasto arvioi lähtökohtaisesti verkkotoimijan rajautuvan lain ja määräyksen soveltamisalan ulkopuolelle, mikäli toiminta kohdistuu vähäiseen käyttäjämäärään (alle 100 käyttäjää), on alueellisesti suppeaa (verkon kokonaislaajuus on alle 5 km) ja taloudellisesti vähämerkityksellistä (liikenvaihto on alle 10 000 €/tilikaudessa). Tällaisia pieniä toimijoita voivat olla esimerkiksi ei-ammattimaiset, pienellä alueella toimivat yksityiset vesiosuuskunnat ja yksityistiekunnat. Verkkotoimijan toiminnan muutokset, esimerkiksi toiminnan laajentaminen, voivat vaikuttaa myös siihen, kuuluuko toimija määräyksen soveltamisalaan.”

Vesilaitosyhdistyksen näkemyksen mukaan on erikoista, etteivät kaikenkokoiset toimijat ole velvoitettu toimittamaan tietojään Sijaintitietopalveluun.

Yksityiskohtaiset huomiot

Kappale 13 Vesihuoltoverkot: Tähän kohtaan on ilmeisesti epähuomiossa kopioitu muista verkkotiedoista ”kaapelit”. Vesihuoltoverkoissa ei käytetä ”kaapeleita”.

Samana kappaleen kohta 1.1. johtojen materiaali (rauta, muovi tai muu)

-> tulee olla eriteltynä materiaalit betoni ja erityisesti asbestisementti.

Lopuksi

Vesilaitosyhdistys on aiemmassa lausunnossaan Määräysluonnoksesta M71 (Dnro 1428/060/2018) 29.8.2019 tuonut esiin seuraavan huolen:

”Tietoturva: Tietojen keskittäminen samanmuotoisena yhteen pisteeseen, tietojen jatkuva siirtely ja ylläpitotoimet todennäköisemmin kasvattavat tietoturvariskiä sen sijaan että tietoturva paranisi.”

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on osoittanut kriittisen infran sijaintitietojen joutumisesta ei-toivottujen tahojen tietoon aiheuttamat riskit kansalliselle turvallisuudelle.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa 20.6.2023 ”Vahva ja välittävä Suomi” luvussa 8.5 ”Kyberturvallisuus, informaatioturvallisuus ja hybridiuhkien torjuminen” todetaan:

”Kriittisen infrastruktuurin tietojen avoin jakaminen arvioidaan uudelleen huomioiden kansallinen turvallisuus.”

Kohdassa 10.1 ”Kansallista turvallisuutta ja yhteiskunnan

kriisinkestävyyttä vahvistetaan” todetaan:

”Yhteiskunnan toimintakyvyn kannalta kriittisen infrastruktuurin suojaamista parannetaan.”

Sisäministeriöllä on lainsäädäntöhanke Kriittisen infran tunnistaminen ja kriisinkestävyyden parantaminen (SM047:00/2022). Sisäministeriön 8.12.2022 antaman tiedotteen mukaan ”Sisäministeriö on asettanut EU:ssa käsittelyssä olevan kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviehdotuksen täytäntöönpanoa koskevan lainsäädäntöhankkeen. Hanke parantaa yhteiskunnan kriisinkestävyyttä ja kansallista turvallisuutta.”

Vesilaitosyhdistyksen näkemyksen mukaan Sijaintitietopalvelun käyttöönotto tulee välittömästi keskeyttää ja tehdä uudelleenarviointi siitä voidaanko näin tärkeän kriittisen infran tietoja koota yhteen pisteeseen.

Vesilaitosyhdistys edellyttää Liikenne- ja viestintävirastolta perusteltua vastinetta lausuntoonsa.

Mika Rontu

Apulaisjohtaja

Suomen Vesilaitosyhdistys ry

Rontu Mika
Suomen Vesilaitosyhdistys ry

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAUSUNTOPYYNTÖ LIIKENNE- JA VIESTINTÄVIRASTON MÄÄRÄYSLUONNOKSESTA MÄÄRÄYS VERKKOTIETOJEN TOIMITTAMISESTA SIJAINNITETOPALVELUUN (M71)

HELEN SÄHKÖVERKKO OY:N LAUSUNTO

Helen Sähköverkko Oy (Helen Sähköverkko) kiittää Liikenne- ja viestintävirastoa mahdollisuudesta lausua määräysluonnoksesta verkkotietojen toimittamisesta sijaintitietopalveluun. Tämä lausunto koskee Helen Sähköverkon sähköverkkoinfrastruktuuria.

Yleiset huomiot

Yleisesti määräyksen perusteella kerättävien tietojen määrää ja laatua voidaan pitää poikkeuksellisen laajoina, niiden keräämisestä ja/tai luovuttamisesta saavutettavaan konkreettiseen hyötyyn nähden. Määräyksen nojalla ensisijaisesti kaivuvahinkojen estämiseksi ja yhteisrakentamisen edistämiseksi tarkoitetut tiedot muodostavat kokonaisuutena sellaisen, valtakunnallisen kriittistä infrastruktuuria käsittelevän aineiston, jota on mahdollista käyttää yhteiskunnan toimivuutta vaarantavaan vahingolliseen toimintaan. Nostamme esiin myös nykyiseen hallitusohjelmaan tehdyn kirjauksen ”kriittisen infrastruktuurin tietojen avoin jakaminen arvioidaan uudelleen huomioiden kansallinen turvallisuus”, mikä selvästi liittyy tällaiseen keskitettyyn tietopisteeseen kerättävään aineistoon.

Arvion perusteella määräyksen ensisijaiset tavoitteet kaivuvahinkojen estämisestä ja yhteisrakentamisen edistämisestä ovat saavutettavissa huomattavasti suppeamman tietoaineiston avulla. Näin ollen jää epäselväksi, miksi infrastruktuuriin liittyvien, mutta yhteisrakentamismahdollisuuksien ulkopuolelle rajautuvien maanpäällisten, selvästi kaivutöissä havaittavien rakenteiden ym. tietoja on tarpeen kerätä määräyksessä esitetystä laajuudesta.

Määräyksessä esitetystä laajuudesta kerättävä aineisto tulisi mm. sisältämään sellaista maanalaista infrastruktuuria, joiden sijaintia ei tosiasiallisesti ole kaivuvahinkojen estämiseksi ja/tai yhteisrakentamisen edistämiseksi tarpeellista kerätä ja/tai luovuttaa kolmansille osapuolille. Uhkana on, että infrastruktuurin suojaamiseksi kerätyt tiedot toimivat päinvastaisesti, mahdollistamalla niiden hyödyntämisen kyseisen infrastruktuurin tahallisessa vahingoittamistarkoituksessa. Sähköisestä itsepalveluportaalista tarkkojen aineistojen hakeminen suoraan sähköisessä muodossa aiheuttaa selkeän riskin laajojen aineistojen keräämiseksi kriittisestä infrastruktuurista.

Määräyksen yhteiskunnalliset vaikutukset on arvioitu turvallisuuden näkökulmasta ainoastaan kaivuvahinkojen estämisen, ei yhteiskunnan toimivuuden ja/tai kokonaisturvallisuuden kannalta. Huomioiden tämänhetkinen geopoliittinen tilanne, voidaan tätä arviointia pitää varsin suppeana. Suojelupoliisi on todennut, että kriittisen infrastruktuurin rakenne on mm. kiinnostavaa tietoa sellaisille valtioille, jotka haluavat kriisitilanteessa vaikuttaa sen toimintaan tai jopa lamauttaa koko infrastruktuurin, joten tämä näkökulma tulisi huomioida myös tämän määräyksen laadinnassa ja toimeenpanossa. Määräyksen perusteluissa ei myöskään ole annettu tarkempia esimerkkejä siitä, milloin tietoja ei tarvitse antaa siltä osin kuin niiden antamisen voidaan katsoa vaarantavan: 1) verkkojen tietoturvallisuutta; 2) yleistä tai kansallista turvallisuutta, jolloin luovuttamisesta kieltäytymiselle ei ole olemassa selkeitä reunaehtoja.

Suhde muihin palveluihin ja toimintamalleihin

Helen Sähköverkko toimii Helsingin kaupungin alueella, jossa maankaivutöitä tekeviä toimijoita palvelee Helsingin kaupungin keskitetty maanalaisten johtojen ja rakenteiden sijaintitietopalvelu nimeltä Johtotietopalvelu. Johtotietopalveluun verkkotoimijat toimittavat jo nykyisellään riittävät tiedot maanalaisesta infrastruktuurin sijainneista kaivuvaurioiden vähentämiseksi, joten suunniteltu kansallinen Sijaintitietopalvelu on täysin päällekkäinen palvelu nykyisin käytössä olevaan Helsingin kaupungin palveluun nähden. Helsingin kaupunki ei keskusteluidemme perusteella ole luopumassa omasta palvelustaan, ja maan alla on infrastruktuuria, joita ei määräyksenkään mukaan tarvitse ilmoittaa Sijaintitietopalveluun, joten Sijaintitietopalvelun tiedot eivät ole täydelliset.

Rinnakkaiset prosessit maankaivulupiin ja kaapelinäyttöpöytäntöihin ovat myös omiaan sekoittamaan maankaivutoimijoiden ja verkonomistajien toimintatapoja. Lisäksi Sijaintitietopalveluun toimitettavat muista järjestelmistä poikkeavat tiedot verkkoinfrastruktuurista aiheuttavat ylimääräisiä kustannuksia ja tiedostomuunnosten takia eri palveluissa on todennäköisesti

tietoepätarkkuuksia toisiinsa verrattuna. Näistä aiheutuu verkonomistajille ylimääräisiä investointi- ja vuosikustannuksia, joilla ei saavuteta mitään hyötyä nykyiseen toimintaan.

Yhteisrakentamista on jo vuosikymmeniä edistetty Helsingin kaupungin koordinoimana, ja eri toimijat toimittavat maanrakentamisen suunnitteluaineistoaan yhteisrakentamisen lisäämiseksi.

Teknisistä vaatimuksista

Määräyksessä esitetään vaatimukset toimitettaville tiedoille ennen ja jälkeen 1.1.2021 rakennetuille verkon osille. Reittien sisältämien fyysisen infrastruktuurin osien tietojen toimittaminen vaadituilla tietomalleilla ei ole mahdollista suurilta osin, koska hyvin tarkkoja sijaintitietoja ei ole aiemmin dokumentoitu Sijaintitietopalvelun vaatimusten mukaisesti.

Määräyksessä vaaditaan myös verkkotoimijaa takaamaan aineistojen sijaintitarkkuus x-, y- ja z-koordinaateissa täysin luotettavaksi jopa 0,1 metrin tarkkuudella, mikä voikin pitää paikkaansa nykypäivän mittauslaitteistojen tarkkuuden osalta, mutta on mahdotonta taata maankaivutöiden päättämisen jälkeen.

Lopuksi

Lain vaatimukset yhteisrakentamisen ja -käytön lisäämisestä sekä maanalaisen infrastruktuurin huomioimisesta kaivutöissä tulisi pyrkiä toteuttamaan huomattavasti kevyemmällä ratkaisulla ilman laajojen ja tarkkojen tietojen keräämistä yhteiseen palveluun, missä riskinä on maankaivutoimijoiden itsenäinen toimiminen saatujen aineistojen perusteella sekä tarkkojen ja laajojen Suomen kriittistä infrastruktuuria olevien tarkkojen tietojen leviäminen väärin käsiin.

Ystävällisen terveisin,

Jyrki Nieminen

Verkkojohtaja

Helen Sähköverkko Oy

Hellman Hannu-Pekka
Helen Sähköverkko Oy

Väylävirasto

Lausunto

15.12.2023

VÄYLÄ/7993/00.03.02/2023

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Väylävirasto on tutustunut uuteen Traficomien määräysluonnokseen 71/2023 M ja mielestämme ehdotetut muutokset selkeyttävät erityisesti Liikenneverkko-osion tietojen toimittamista.

Määritelmä "verkon rakenneosa" on osittain eräselvä ja sitä voisi selventää käsitteenä määräyksessä, mitä sillä tarkoitetaan.

Kummala Juuso

Huovinen Minna
Väylävirasto

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Etelä-Savon ELY-keskuksen valtakunnallisen vesihuoltopalvelut-yksikön lausunto Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta: "Määräys verkkotietojen toimittamisesta sijaintitietopalveluun (M71)"

ELY-keskuksen vesihuoltopalvelut- yksikkö muistuttaa riittävien tietoturvanäkökulmien varmistamisesta vesihuoltoverkostoja koskevien tietojen toimittamisen, keräämisen ja hyödyntämisen yhteydessä. Nykyinen globaali turvallisuustilanne on muuttunut ratkaisevasti verkkotietojen sijaintitietopalvelun käyttöönoton suunnittelun jälkeen. Sijaintitietopalvelu ei siten välttämättä vastaa nykyisiin tarpeisiin eikä huoliin ja uhkiin, jotka koskevat tietojen keräämistä, toimittamista ja tietoturvakysymyksiä. Petteri Orpon hallitusohjelmassa on kirjaus: "kriittisen infrastruktuurin tietojen avoin jakaminen arvioidaan uudelleen huomioiden kansallinen turvallisuus". Hallitusohjelmakirjaus tulee ottaa huomioon ja arvioida, miten sijaintitietopalvelun kautta on tarkoitus jatkossa jakaa merkittävässä määrin juuri kriittistä infrastruktuuria koskevaa tietoa luotettavasti ja tietoturva huomioiden.

Lisäksi määräyksen terminologiaa olisi hyvä selkeyttää sektorikohtaisesti ja mm. vesihuoltosektorin osalta käyttää toimialan verkoista ja johdoista käyttämää terminologiaa.

ELY-keskuksen vesihuoltopalvelut yksikkö huomauttaa myös, että lausuntopyynnön aikaraja ja lausuntopyynnön jakelu ovat olleet hyvin niukkoja.

Ilkka Juva

Ryhmäpäällikkö

Etelä-Savon ELY-keskus / Vesihuoltopalvelut-yksikkö

Lammila Jyrki
Etelä-Savon ELY-keskus

Juva Ilkka
Etelä-Savon ELY - Vesihuoltopalvelut-yksikkö

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto 15.12.2023

Lausunto Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausuntopyynnön diaarinumero: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Seiverkot Oy (SV) kiittää mahdollisuudesta lausua määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71).

Toimitusvarmuus:

Määräysluonnoksessa todetaan: ” Määräyksen tarkoituksena on varmistaa verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä annetun lain (276/2016) tarkoittamaan keskitettyyn tietopisteeseen toimitettavien tietojen riittävä tarkkuustaso ja yhteentoimivuus. Määräyksen tarkoituksena on vähentää maarakennustöistä verkkoinfrastruktuurille aiheutuvia vaurioita”. Perustelumuiistiossa todetaan: ” Määräyksen tarkoituksena on, että rakennustöitä suunniteltaessa ja kaivutyöhön ryhdyttäessä voidaan Sijaintitietopalvelun kautta saada riittävän kattavat ja luotettavat tiedot verkkoinfrastruktuurin ja aktiivisen verkon sijainnista sekä mahdollisesta tarpeesta erikseen näyttää paikan päällä tai merkitä maahan verkkoinfrastruktuurin osan sijainti maarakennustyöhön ryhtyvälle. Näin vältetään verkkoinfrastruktuuriin kohdistuvia kaivuuvahinkoja kuten

kaapelivaurioita, jotka aiheuttavat tarpeettomia korjauskustannuksia ja häiriöitä verkkojen toiminnalle. Esimerkiksi toimintavarmat sähkö- ja tietoliikenneyhteydet ovat tärkeitä yhteiskunnan kannalta kriittisten toimintojen ylläpitämisessä ja siten kaivuuvahinkoja tulisi pyrkiä välttämään kaikin keinoin.”

SV on samaa mieltä luonnoksen kanssa, että sähköverkkojen kaivuuvaurioiden minimoiminen on ensisijaisen tärkeää ja sähköverkkoyhteydet ovat tärkeitä yhteiskunnan toiminnan kannalta. Kuitenkin esitetty määräysluonnos nimenomaan tulee lisäämään vaurioita, mikäli maanrakennusyrityksille annettaisiin mahdollisuus päätellä Sijaintitietopalvelun kautta itse, onko kaapelinäyttö tarpeellista vai ei. Todennäköisesti virheitä tulee, jos toimitaan ilman kaapelinäyttöä.

Perustelumuistiossa todetaan: ” Tarvittaessa maanrakennustyöhön ryhtyvälle voidaan tarjota näyttöpalvelua, jossa maanalainen verkkoinfrastruktuurin osa käydään näyttämässä maanrakennustyöhön ryhtyvälle paikan päällä tai jossa verkkoinfrastruktuurin osa merkitään maahan. Näyttöpalvelujen tarjoamiseen ja siinä sovellettuihin toimintatapoihin määräys ei käytännössä aiheuta muutoksia eikä siten aiheuta taloudellisia vaikutuksia verkkotoimijoille. Verkkotoimijat asettavat jatkossakin kriteerit sille, milloin näyttöpalvelun tarjoaminen maanrakennustyöhön ryhtyvälle on tarpeellista, huomioiden kuitenkin verkkotoimijoihin mahdollisesti lainsäädännössä asetetut vaatimukset.” Ja ” Näyttöihin liittyen verkkotoimijalla siis säilyy mahdollisuus käyttää sijainninselvityspalvelun tarjoajaa tekemään päätöksen tai päättää itse näytön lopullisesta tarpeellisuudesta tilanteissa, joissa Sijaintitietopalvelu välittäisi näyttöpyynnön näyttöpalvelun tarjoajalle Sijaintitietopalvelulle maanrakennustyöhön ryhtyvän/verkkotoimijan ilmoittamien tietojen perusteella”

Tämä on ristiriidassa edellisen perustelumuistion kohdan kanssa, sillä aikaisemmassa lainatussa kohdassa annetaan ymmärtää, että maanrakennusurakoitsija voisi päätellä, tarvitaanko näyttöpalvelua, mutta jälkimmäisessä lainauksessa todetaan, että verkkotoimija voi itse määritellä kaapelinäytön tarpeellisuudesta. Vastaamme itse kaapelinäytöistä ja emme ole luovuttaneet verkkotietojamme ulkopuolisille tahoille, sillä koemme tämän olevan tärkeää sekä toimitusvarmuuden, että huoltovarmuuden näkökulmista. SV:n kanta asiaan tulee jatkossakin olemaan, että tulemme edellyttämään kaapelinäyttöä verkkoalueellamme jatkossakin. Sijaintitietopalvelu ei tule näin ollen pienentämään kustannuksiamme.

Taloudelliset vaikutukset:

Määräysluonnoksen perustelumuistiossa käsitellään melko kevyesti taloudellisia vaikutuksia verkkotoimijoille. Muistiossa: ” Verkkotoimijoille aiheutuu lyhyellä aikavälillä lisäkustannuksia yhteisrakentamislain 7 §:ssä asetetusta vaatimuksesta, eli verkkoja koskevien tietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun. Kustannuksia aiheutuu muun muassa tietojen toimittamiseen tarvittavista tietojärjestelmä- yms. muutoksista. Merkittävimmät verkkotoimijat ovat jo useiden vuosien ajan toimittaneet tietoja sähköisesti esimerkiksi sijaintitietopalveluja ja näyttöpalveluja tarjoaville alihankkijoille, jotka lähtökohtaisesti käyttävät tietojärjestelmissään yleisten standardien mukaisia ratkaisuja.”

Haluaisimme nostaa esille, miten määritellään muistion mukainen ”merkittävä verkkotoimija”? SV vastaa Seinäjoen ns. kantakaupungin sähkönjakelusta. Meillä on asiakkaita ~27 800 (11/2023) ja siirrämme asiakkaillemme alueellamme ~450 GWh (2022) sähköenergiaa vuodessa. Joudumme rakentamaan rajapinnat ja toimintatavat alusta alkaen, mikäli Sijaintitietopalvelu otetaan käyttöön. Tämä on sekä talouden, että työvoiman kannalta merkittävä resursointi, sillä vaatimukset verkkoyhtiöitä kohtaan kasvaa jatkuvasti.

Työturvallisuus:

Haluamme myös tuoda esille maanrakentajien työturvallisuuden. Mikäli määräys antaisi mahdollisuuden siihen, että maanrakentajat saisivat itse määritellä kaapelinäytön tarpeellisuuden, tulee tämä aiheuttamaan vaaratilanteita. Kaapeleiden sijaintitietoon ei pysty luottamaan vain karttojen perusteella vaan ne tulee aina myös paikantaa ja näyttää, jotta voidaan varmistaa turvallinen työskentely.

Tietoturva ja huoltovarmuus:

SV:ja huolestuttaa, että tämänkaltainen keskitetty palvelu on tietoturvan ja huoltovarmuuden kannalta haavoittuvainen. Emme ymmärrä, miksi Suomen koko kriittinen infrastruktuuri halutaan tallentaa yhden palvelun taakse etenkin tällaisina epävarmoina aikoina. SV:n kanta on, että Sijaintitietopalvelun käyttöönottoa tulisi tarkastella vielä tarkemmin etenkin huoltovarmuuden näkökulmasta.

Lainsäädäntö:

Perustelumuiistiossa esitetty kansallinen lainsäädäntö tulee tulkintamme mukaan noudatetuksi jo nykyisellä Verkkotietopiste -palvelulla ja tarjoamallamme kaapelinäyttöpalvelulla.

Seinäjoella

15.12.2023

Seiverkot Oy:n puolesta

Marja Lotta Syrjälä

Kehityspäällikkö

Syrjälä Marja
Seiverkot Oy

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Savon Voima Verkko Oy kiittää Liikenne- ja Viestintävirasto Traficomia mahdollisuudesta antaa lausunto viraston 1.12.2023 julkaisemasta määräysluonnoksesta M71 sekä siihen liittyvästä perustelumuiutiosta

Näkemyksemme mukaan määräysluonnoksessa ei ole otettu riittävästi huomioon voimakkaasti heikentynttä maailman turvallisuuspoliittista tilannetta ja siitä aiheutuvaa uhkakuvaa yhteiskunnan huoltovarmuuskriittisten infrarakenteiden sijaintitietojen päätymisestä keskitetyn tietovaraston kautta asiattomille tahoille. Pidämme kaikki yhteiskunnan verkkotiedot sisältävää koottua palvelua tietoturvariskinä ja nykytilanteessa uhkana yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuudenhallinnan turvaamiselle.

Verkostojen omistajilla ei ole itsepalveluportaalisissa mahdollisuutta vaikuttaa siihen, kenelle tietoa jaetaan eikä tehdä tapauskohtaista harkintaa epäilyttävien, kriittisten kohteiden lähelle kohdistuviin tietopyyntöihin. Tietojen luovutus palvelusta olisi oltava tarkasti kontrolloitua. Palvelun käyttäjien tulisi saada verkkotietoja vain rajatusti, vahvaa sähköistä tunnistusta käyttäen ja ainoastaan perusteltua, varmennettua tarvetta varten.

Olemassa olevat sähköiset aineistot eivät ole valtaosin tarkkuudeltaan riittävän luotettavia siihen, että aineistojen perusteella kaivuutöitä voitaisiin suorittaa turvallisesti ilman rakenteiden paikantamista ja merkitsemistä maastoon (turvallisuusriski, hengenvaara). Korostamme maastomerkintöjen (näyttöpalvelu) tarpeellisuutta ennen kaivuutöiden aloittamista kaiken maanalaisen infran, mutta erityisesti sähköverkkojen läheisyydessä.

Näkemyksemme mukaan sijaintitietojen saaminen itsepalvelukanavasta kannustaa infrarakenteiden maastomerkintävaiheen ohittamiseen ja turvallisuutta vaarantavaan riskinottoon maanrakennustöissä kaivuu-urakoiden nopeuttamiseksi. Toimintamalli voi johtaa hengenvaarallisiin tilanteisiin, infrarakenteiden vaurioittamisiin sekä usein laaja-alaisesti vaikuttaviin häiriöihin (sähkö, vesi, kaukolämpö) aiheuttaen haittoja ympäröivälle yhteiskunnalle.

Siilinjärvellä 15.12.2023

Kunnioitavasti,

Lauri Siltanen

toimitusjohtaja

Savon Voima Verkko Oy

Villiäinen Sami
Savon Voima Verkko Oy

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Järvi-Suomen Energia Oy kiittää mahdollisuudesta lausua Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnosta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71).

Nostamme esille huolen, että kyseinen määräys ei ota kantaa sijaintitietopalvelun tietoturvaan ja tietoturvan tekniseen toteutukseen. Mikäli tietoturvallisuuden osalta jää pienäkään epäilystä Sijaintitietopalvelun turvallisuudesta, tulee palvelun käyttöönottoa siirtää matalalla kynnyksellä. Sijaintitietopalveluun toimitettava data on yhteyskunnan kannalta erittäin kriittistä ja kyseisen datan tietoturvallisen käsittelyn ja säilytyksen tulee olla palvelun tärkein lähtökohta.

Lisäksi on huolestuttavaa, ettei määräyksessä määritetä Sijaintitietopalvelun toimintaa, kuten sitä kuka voi kysyä tietoja, kenelle tietoja luovutetaan ja miten laajalta alueelta. Tarkempi toiminta tulisi määrittellä ja olla määräyksen koskevien yhtiöiden kommentoitavissa. Yhtiöiden tulisi itse myös pystyä vaikuttamaan sisältöön, että kenelle ja minkä tasoista tietoa palvelun kautta toimitetaan kyselijöille.

Ystävällisin terveisin,

Mika Matikainen

Verkkojohtaja

Järvi-Suomen Energia Oy

Matikainen Mika

Järvi-Suomen Energia Oy

Lausunto

14.12.2023

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme mahdollisuudesta lausua määräyksen muutosversiosta.

Yleisesti määräys on edelleen perustarkoitukseensa nähden aivan liian laaja eikä se keskity tarkoitukseensa maanrakentamisen kaivutöiden turvalliseen suorittamiseen ja yhteisrakentamisessa potentiaalisten rakenteiden hallintaan vaan sisältää ilmoitusvelvollisuuksia myös maanpäällisistä verkoista, jotka eivät liity määräyksen alaan mitenkään.

Tarkemmat kommenttimme on lueteltu seuraavassa.

Määräys M71 dokumentista lausuttavat asiat

2 Soveltamisala

Määräyksen keskeisenä tarkoituksena on vähentää maanrakennustöistä aiheutuvia vaurioita eri verkoille. Kohdassa 2 Soveltamisala on ilmoitettaviin verkkoihin kuitenkin määritetty verkot myös maan päällä. Maanrakentamisen osalta tälle ei ole mitään perusteita olemassa. Koko määräyskin on kirjoitettu pelkästään maankaivamisessa tarvittavien maanalaisten verkkojen sijaintipalveluiden tuottamiseksi. Mahdollisesti yhteisrakentamisen näkökulmasta on viestintäverkkojen osalta tarve maanpäällisten mastojen ilmoittamiseen, mutta sähköverkon ilmajohtoverkkojen ja pylväiden ilmoittaminen Sijaintitietopalveluun on täysin turhaa ja tarpeetonta. Ehdotamme kohdan 2 muuttamista tältä osin poistamalla määräyksestä sähköverkon ilmajohtojen ja pylväiden ilmoitusvelvollisuus sekä kohdassa 8 Pylväät, ... sähköverkkoja koskevan maininnan poistamista.

4 Tiedot verkkotoimijasta

Verkkotoimijan yhteyshenkilötiedoksi pitäisi olla mahdollista antaa sekä ensisijainen että toissijainen yhteystieto erilaisten poissaolojen vuoksi.

Numeroidussa 7-kohdassa tiedot on annettava kolmessa eri luokassa. Mitähän nämä luokat ovat, kun niitä ei missään avata?

8 Pylväät, mastot ja tornit

Miksi mastoista ja pylväistä on ilmoitettava harustieto? Mitä maanrakennusurakoitsija tai yhteisrakentamisen osapuoli sillä tiedolla tekee? Ehdotamme harustietojen ilmoittamisen poistamista määräyksestä.

Kuten edellä on todettu, tästä kappaleesta tulee poistaa viittaukset sähköverkon pylväiden ilmoittamiseen, sillä niillä ei ole roolia maanrakentamisessa eikä viestiverkkojen yhteisrakentamisessa.

16 Sijaintitarkkuus ja sijainnin määrittelytapa

Sijaintitarkkuuden osalta on määräykseen kirjoitettu valtionhallinnolle tyypillisiä pakkoasioita, jotka ovat käytännön asioiden kanssa vahvassa ristiriidassa. On täysin epärealistista kirjoittaa määräykseen, että kaapelien ”on oltava ilmoitetun tarkkuuden sisällä”. Sitähän ei kukaan tiedä ovatko ne vai eivätkö ne ole tarkkuuden sisällä.

Vastaavasti 1.1.2021 jälkeen mitattujen kaapelin tarkkuusvaatimus 0,1 metriä voi hyvinkin pitää paikkansa tietyn aikaa, kunnes reitillä tapahtuva muu kaivutyö siirtää kaapeleita yli 0,1 metriä johonkin suuntaan tai maamassojen nouseminen tai laskeminen vetää kaapeleita korkeusasemassa suuntaan tai toiseen. Ojan uudelleen kaivaminen vaikuttaa myös kaapelien korkeusasemaan.

Muutenkin sijaintitarkkuuden ilmoittaminen ja vaatiminen ei vaikuta millään tavalla itse palvelun toimintaan. Sijainnit ilmoitetaan tiettyyn sijaintiin parhaan käytettävissä olevan tiedon pohjalta. Tästä sijainnista lasketun näyttöalueen ja kartta-alueen mitoilla on merkitystä itse palvelun toiminnalle. Sijaintitarkkuus ei vaikuta millään tavalla itse palveluun oli tarkkuusvaatimus sentti tai metri. Ehdotamme tarkkuustietovaatimusten poistamista määräyksestä.

Perustelumuistio dokumentista lausuttavat asiat:

Perustelumuistion osalta lausumme seikasta, josta emme ole jo määräyksen osalta lausuneet. Lisäksi perustelumuistion osalta ihmettelemme sitä, miksi siinä määritetään asioita, joita ei ole varsinaisessa määräyksessä mainittu. Mikä siis on perustelumuistion rooli säädöksenä? Onko toimijoilla jonkinlainen velvollisuus noudattaa perustelumuistion kirjauksia?

3 Määritelmät / 1.10 Näyttöpalvelu

Kohdassa kerrotaan, että näytön suorittaminen on merkittävä palveluun suoritetuksi ja jopa erinäisiä dokumentteja todisteeksi on mahdollista toimittaa. Mielestämme toimenpide on täysin tarpeeton. Kyllä näyttöpyynnön tekijä huolehtii siitä, että saa tarvitsemansa näytön. Palvelulla ei ole mitään käyttöä näyttöjen suorituksen seurannalle. Riittää hyvin, että Sijaintitietopalvelu mahdollistaa sijaintitietojen saamisen ja tarvittaessa näytön saamisen. Mainittu kuittaaminen ja dokumenttien lähettely kymmenistä tuhansista näytöistä vuoden aikana Suomen alueella on täysin tarpeetonta ja ehdotamme sen poistamista perustelumuistiosta.

Turku Energia Sähköverkot Oy

Verkko-omaisuus

Arto Ahonen
verkkopäällikkö

Toivonen Tomi
Turku Energia Sähköverkot Oy

Ahonen Arto
Turku Energia Sähköverkot Oy - Verkko-omaisuus

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keypro Oy:n lausunto Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Keypro Oy kiittää Liikenne- ja Viestintävirasto Traficomia (Traficom) mahdollisuudesta antaa lausunto viraston 1.12.2023 julkaisemasta määräysluonnoksesta M71 sekä siihen liittyvästä perustelumuihistiosta. Keypro haluaa tuoda esiin seuraavat näkökohdat määräysluonnokseen:

Verkkotiedon massiivinen ja jatkuva siirtely luo merkittäviä uusia tietoturvariskejä

Määräys edellyttää kaiken verkkotiedon ajantasaista siirtämistä Traficomien keskitettyyn tietopalveluun. Koko Suomen verkkotietoa tullaankin näin siirtämään verkon omistajan verkkotietojärjestelmistä Traficomille jopa viikoittain. Siirrettävän tiedon erittäin suuren määrän ja Traficomien järjestelmän tiedon käsittelyn viipeiden takia siirrettävää tietoa tulee väliarastoitumaan siirtoinfrastruktuurin eri kohtiin. Vaikka siirtoinfrastruktuuri olisikin lähtökohtaisesti tietoturvallista, avaa tämä rikolliselle tiedonhankinnalle paljon uusia mahdollisia hyökkäysreittejä.

Keskitetyn tiedonkeruun kapasiteetin riittämättömyys

Määräyksen mukainen tiedonkeruu tulee edellyttämään erittäin suurten tietomassojen siirtelyä ja käsittelyä koska palveluun siirretään aina koko verkko, eikä vain muuttuneita osia. Arviomme tiedon siirtelyyn, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen tarvittavan kapasiteetin muodostuvan merkittäväksi pullonkaulaksi, eikä määrättyjä tietoja voida riittävän usein päivittää keskitettyyn tietovarantoon. Tietovaranto ei näin tule sisältämään ajantasaista tietoa, eikä se ole käyttökelpoista määräyksen tarkoittamaan tarkoitukseen. Palvelua tulisi muuttaa niin että sinne toimitetaan vain verkkotiedon muutokset.

Kerätyn tiedon tarkkuus on riittämätön käyttötarkoitukseensa ja voi aiheuttaa hengenvaaran

Suomessa on käytössä runsaasti verkkoja, jotka on rakennettu kymmeniä vuosia sitten aikana, jolloin kartoitusmenetelmät olivat nykyistä epätarkempia. Verkkotietoaineistoja ja taustakartta-aineistoja on vuosien saatossa muunnettu formaateista ja koordinaatistojärjestelmistä toisiin, jolloin alkuperäisiin mittauksiin on syntynyt virheitä. Tiedoista puuttuu myös usein syvyystieto. Osa verkostodokumentaatiosta ja käsin piirrettyjä karttoja ei alun perin useissa tapauksissa suunniteltu sijaintikartoiksi, vaan tiedot on dokumentoitu esim. teknistä laskentaa ja mitoitusta tai verkkojen käyttötoimenpiteitä edellyttävään tarkkuuteen.

Näkemyksemme on, että kerätyn tiedon tarkkuus ei riitä määräyksen mukaiseen käyttötarkoitukseen ja että kerätyn epätarkan tiedon hyödyntäminen esim. verkon rakentamisessa ja korjauksissa lisää merkittävästi verkkovaurioiden riskiä ja voi altistaa rakentamisessa ja korjauksessa toimivat henkilöt hengenvaarallisille sähköiskuille tai palovammoille.

Ystävällisin terveisin,

Sami Relander

Toimitusjohtaja / Keypro Oy

Relander Sami
Keypro Oy

Lausunto

12.12.2023

Asia: TRAFICOM/578241/03.04.05.00/2023

Lausuntopyyntö Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta Sijaintitietopalveluun (M71)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Geomatikk Finland Oy:n lausunto Liikenne- ja viestintäviraston määräysluonnoksesta Määräys verkkotietojen toimittamisesta sijaintitietopalveluun (M71)

Geomatikk Finland Oy (Geomatikk) kiittää Liikenne- ja Viestintävirasto Traficomia (Traficom) mahdollisuudesta antaa lausunto viraston 1.12.2023 julkaisemasta määräysluonnoksesta M71 sekä siihen liittyvästä perustelumuihiosta.

Olemme erittäin huolestuneita, että määräyksen M71 uudessa luonnoksessa ei ole otettu riittävästi huomioon:

- verkonomistajille aiheutuvia kustannuksia
- kaivajille ja omaisuudelle aiheutuvia vaaratilanteita
- muuttunutta geopoliittista tilannetta
- Suomen kriittiseen infrastruktuuriin viime aikoina kohdistuneita vahingontekoja, eikä
- Traficomien M71-asiantuntijaryhmän 31.5.2023 kokouksessa esitettyjä kysymyksiä ja kritiikkiä hankkeen tietoturvaan kohtaan.

Näkemyksemme mukaan Traficom on määräyksen M71 ja siihen liittyvän Sijaintitietopalvelun tarjoamien lisäpalveluiden myötä myös laajentamassa toimivaltaansa viranomaisen vastuulle kuuluvien tehtävien ulkopuolelle niin verkonomistajien kuin veronmaksajienkin kustannuksella.

Lausuntopyyntö julkaistiin 1.12.2023 ja sen määräajaksi on annettu 15.12.2023. Määräyksen on tarkoitus tulla voimaan jo 22.12.2023. Suuri osa lausuntopyynnön jakelussa olleista saa asian käsiteltäväkseen ensimmäistä kertaa. Kiinnitämme huomiota lausunnoille varattuun lyhyeen vastausaikaan ja Traficomien lausuntojen käsittelyyn varaamaan viikon käsittelyaikaan.

1. Viranomaisen toimivallan ylittäminen palvelun käyttötarkoitusta laajennettaessa

Määräyksen M71 tarkoituksena on ”vähentää maarakennustöistä verkkoinfrastruktuurille aiheutuvia vaurioita”. Traficomille ei ole laissa asetettu tällaista tehtävää eikä sille ole myönnetty tähän tehtävään määrärahoja. Vaaran välttämistä koskevat veloitteet on sen sijaan osoitettu sekä maanrakentajille että verkonomistajille (mm. Laki sähköisen viestinnän palveluista 241§/242§ ja Sähkömarkkinalaki 110§).

Määräyksen perusteluna käytetään Lakia verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä (Yhteisrakentamislaki). Keskitetyn tietopisteen ja siihen koottavien tietojen keräämisen tarkoituksena määräyksen M71 nojalla on kuitenkin tarjota palvelu kaikkeen maanrakennuksen suunnitteluun ja maanrakentamiseen liittyen, ml. yksityishenkilöiden suorittamat maanrakennustyöt, joilla ei ole tekemistä yhteisrakentamisen kanssa. Perustelumuiotissa todetaan, että Yhteisrakentamislain tarkoittamaa yhteisrakentamista palvelee jo olemassa oleva Traficom Verkkotietopiste.fi -palvelu, josta on mahdollista saada tietoa eri toimijoiden hankkeista ja jota voidaan tarvittaessa kehittää edelleen. Verkkotietopisteen ja Sijaintitietopalvelun käyttötarkoitus ja perustelut sekä suhde toisiinsa jäävät hyvin epäselviksi, kun Yhteisrakentamislain ”Keskitetty tietopiste” tarkoittaa määräyksen perusteluissa välillä edellistä ja välillä jälkimmäistä.

Traficom siis käytännössä toteuttaa määräyksellä M71 vain Yhteisrakentamislain viidettä pykälää ”Keskitetty tietopiste” ja on irrotanut sen asiayhteydestään. Lakia ei ole tarkoitettu sovellettavaksi kaikessa rakentamisessa, vaan 1§ mukaisesti ”Lakia sovelletaan vain, jos yhteistoiminnan osapuolena on viestintäverkko”.

Sijaintitietopalvelun myötä Traficom laajentaa toimivaltaansa koskemaan kaikkea maanrakentamista, ottaa hoitaakseen verkonomistajien vastuulla olevia tehtäviä sekä monopolisoi kaupallisten palveluntarjoajien jo nykyisin tuottamia, verkonomistajien ja maanrakentajien näkökulmasta erinomaisesti toimivia palveluita. Tämä tapahtuu sekä verkonomistajien (tietoyhteiskuntamaksu, ym.) että veronmaksajien (mm. Erillisverkot Oy:n hankkeelle myöntämä rahoitus) kustannuksella.

2. Tietoturvanäkökulmien ohittaminen

Koko maailman turvallisuustilanne on muuttunut ratkaisevasti sijaintitietopalvelun kehittämisen aloituksen jälkeen. Järjestelmä ei vastaa nykyisiä tarpeita eikä uhkakuvia. Suomen valtiojohto on huomannut tilanteen ja tehnyt hallitusohjelmaan kirjauksen ”kriittisen infrastruktuurin tietojen avoin jakaminen arvioidaan uudelleen huomioiden kansallinen turvallisuus”. Sijaintitietopalvelun kautta on tarkoitus jakaa merkittävässä määrin juuri kriittistä infrastruktuuria koskevaa tietoa, joten sen toteutustapa pitäisi arvioida uudelleen.

Kaikkien verkkotietojen kokoaminen yhteen palveluun luo valtavan tietoturvariskin. On vastuutonta väittää, että palvelusta pystytään kehittämään käytettävissä olevilla resursseilla niin turvallinen, etteivätkö rikolliset yhteisöt tai valtiolliset toimijat pystyisi murtautumaan siihen niin halutessaan.

Traficom ei ole tietoturvaan vedoten avannut määräyksessä M71 eikä asiantuntijaryhmänsä kokouksissa Sijaintitietopalvelun tietoturvajärjestelyjä. Tietoturvakäytäntöjä ei ole esitetty dokumentoituina edes yleisellä tasolla eikä Traficom ole myöskään esittänyt vaatimuksia kriittisten infratietojen säilytykselle, tietomallimuunnosten ja muiden kopioiden muodostamiselle tai muulle käsittelylle. Traficom on päinvastoin ollut huolestunut muiden toimijoiden tietoturvasta, vaikka sillä

on jo pitkään ollut mahdollisuus antaa asiaan liittyviä säännöksiä mm. lain sähköisen viestinnän palveluista 242§ tai sähkömarkkinalain 110§ perusteella.

Määräyksen M71 nojalla kerätään verkkojen osien tarkat sijainnit vähintään 50 vuoden ajalta. Järjestelmään ja tietovarantoon tulee olemaan pääsy tuhansilla käyttäjillä, joilla tulee olemaan mahdollisuus tallentaa palvelusta tietoja sähköisessä muodossa. Tietoja hallinnoidaan samasta paikasta, ja tämän vuoksi koko palvelun käyttö voidaan lamauttaa tai koko tietosisältö kaapata hakeroimalla. Mikäli tiedot pääsevät tavalla tai toisella kerran vuotamaan ei-toivotuille tahoille, keskitetty palvelu muodostaa pitkäaikaisen ja merkittävän turvallisuusriskin kriittiselle verkkoinfrastruktuurille Suomessa.

Keskitetty sijaintitietopalvelu ei paranna tietoturvaa siitäkään syystä, ettei verkkotietoaineistojen määrä tule vähenemään. Alkuperäiset tietokannat säilyvät ennallaan ja aineistoista muodostuu lisää kopioita sijaintitietopalveluun siirtoja varten. Maastomerkitöjä tekevät organisaatiot eivät voi toimia pelkästään sijaintitietopalvelusta saadun tiedon perusteella vaan nekin tulevat tarvitsemaan kopion aineistosta tai pääsyn verkonomistajien online-järjestelmiin.

Keskitetty tietovarasto on turvallisuusriski riippumatta siitä, onko väärinkäyttö tahallista tai tahatonta, ulkoisen hakkeroinnin tai sisäisen tietovuodon aiheuttamaa. Siksi sijaintitietojen järjestelmän ja palveluiden hajauttaminen nykyisellä tavalla on tietoturvallisempi ratkaisu. Palvelun käyttäjien tulisi myös saada verkkotietoja vain rajatusti, tiedustelija vahvasti sähköisesti tunnistaen ja ainoastaan perusteltua tarvetta varten.

Muiden Pohjoismaiden järjestelmien rakentamisessa on kiinnitetty Suomea enemmän huomiota turvallisuusriskeihin. Esimerkiksi Ruotsissa viestintävirasto PTS vastaanottaa keskitetysti tietopyynnöt urakoitsijoilta ja lähettää ne eteenpäin sijaintitietopalvelujen tarjoajille. Verkkotiedot sijaitsevat hajautetusti verkonomistajien omissa järjestelmissä. Suomessakin voidaan toteuttaa yhden luukun palvelu samalla tavoin. Kaivuutyön suunnittelijalle voidaan rakentaa keskitetty asiointipiste perustuen rajapintoihin verkonomistajien järjestelmiin, jolloin tietoa kaapeleiden olemassaolosta alueella siirretään vain pieneltä maantieteelliseltä alueelta kerrallaan. Tämä olisi hyvin kustannustehokas ratkaisu, joka vähentäisi olennaisesti turvallisuusriskejä.

3. Hengenvaaraa aiheuttavat virheelliset käsitykset digitaalisten tietoaineistojen laadusta ja soveltuvuudesta käyttötarkoitukseensa osana itsepalveluportaalia

Määräyksen laatijoilla on määräysluonnoksen perusteella virheellinen käsitys nykyisten digitaalisten verkkotietoaineistojen laadusta sekä niiden soveltuvuudesta suunniteltuun käyttötarkoitukseen osana itsepalveluportaalia.

Suomessa on käytössä runsaasti verkkoja, jotka on rakennettu kymmeniä vuosia sitten aikana, jolloin kartoitusmenetelmät eivät olleet yhtä tarkkoja kuin nykyään. Verkkotietoaineistoja ja taustakartta-aineistoja on vuosien saatossa muunnettu formaateista ja koordinaatistojärjestelmistä toisiin, jolloin alkuperäisiin mittauksiin on syntynyt virheitä. Suurin virhe johtuu kuitenkin siitä, että nykyistä verkostodokumentaatiota ja käsin piirrettyjä karttoja ei useimmissa tapauksissa alun perin suunniteltu sijaintikartoiksi. Sen sijaan tiedot on dokumentoitu teknisen laskennan, mitoituksen tai verkkojen käyttötoimenpiteiden vaatimaan tarkkuuteen. Käsityksemme mukaan esim. valtaosa Suomen sähköverkoista on dokumentoitu hyvin karkeasti ja vain osa jakeluverkkoyhtiöistä on käyttänyt ns. sijaintikarttajärjestelmiä. Tällöinkin vain osa uudemmissa johtoreiteistä on viety sijaintikarttatarkkuuteen. Esimerkiksi liittymisjohtoja kuvaa hyvin usein vain suora viiva lähimmältä pylväältä tai jakokaapilta talon seinään.

Aiemmin oli myös tyypillistä, että rinnakkaisten johtoreittien ja eri verkkokomponenttien sekä niiden tunnusten/tunnisteiden sijainteja muokattiin käsin tai ohjelmallisesti luettavuuden (aikanaan myös tulostettavuuden) parantamiseksi. Sijaintitarkkuus heikkeni näin entisestään.

Sijaintitietopalvelun tavoitteena on tuottaa yhteisrakentamista tukeva palvelu, josta maanrakentajat voivat tarvittaessa tulostaa itselleen käyttöönsä tarvitsemansa johtokartat tarkassa kolmiulotteisessa tietomallimuodossa. Vaikka palvelu sisältää verkonomistajien antaman tiedon johtoreittien sijaintiepätarkkuuksista (\pm metriä), kokemuksemme mukaan moni maanrakentaja luottaa saamaansa johtoreitin keskiviivatietoon todennäköisimpänä reittinä ja jatkaa kiireistä urakkaansa koneita seisottamatta riippumatta siitä, onko verkonomistaja ohjeistanut olemaan yhteydessä tai odottamaan maastomerkinä. Ainoa tehokas keino välttää omaisuuden vaurioittaminen ja hengenvaarallisten tilanteiden syntyminen on olla toimittamatta verkkokarttoja ennen kuin kaivutyön riskit on arvioitu verkonomistajan toimesta, ja tarvittaessa käyty paikan päällä varmistamassa johtoreitit sekä erityisesti ohjeistamassa kaivajaa toimimisesta johtojen lähellä.

Sijaintitietopalvelu perustuu tarkkojen digitaalisten verkkotietoaineistojen luovuttamiseen palveluportaalista välittömästi tiedustelun tekemisen yhteydessä. Sen on tarkoitus olla sähköinen itsepalveluportaali, jossa ei ole puhelinpalvelua, joten maanrakentajien varoittaminen kaivutöiden vaaroista on luetun ymmärtämisen varassa. Sähkö-, ulkovaalaistus-, kaukolämpö- ja kaasuverkkojen osalta tällainen toimintatapa tulee väistämättä johtamaan hengenvaarallisiin tilanteisiin ja se on merkittävä heikennys nykyiseen toimintatapaan, jossa kaivuyrittäjiin ollaan yhteydessä kaivutyömaan osuessa lähelle johtoreittejä.

Sijaintitietopalvelun toteutuksessa on rajattu verkonomistajien mahdollisuuksia valita kuhunkin tiedusteluun liittyvät toimenpiteet (mm. kartan toimittaminen tai maastomerkinä) sekä ohjeistaa ja opastaa maanrakentajia tapauskohtaisesti. Verkonomistaja ei voi sijaintitietopalvelua käytettäessä ottaa ohjeistuksessaan huomioon esim. suoritettavan työn laatua, kaivumenetelmiä, eikä maanrakentajan kokemusta tai ammattitaitoa. Nämä selviävät käytännössä vain keskustelemalla tiedustelun tehneen henkilön kanssa.

Verkonomistaja ei voi myöskään itse vaikuttaa siihen keille verkkotietoa jaellaan eikä puuttua esim. epäilyttäviin, kriittisten kohteiden lähelle kohdistuviin tiedusteluihin tai kaivutapahtumiin, vaan on tässä riippuvainen Sijaintitietopalvelun järjestelyistä. Sijaintitietopalvelulla puolestaan ei ole määräyksen M71 tietojen pohjalta tietoa verkonomistajan kriittisistä kohteista, kuten esim. teletiloista, varavoimalaitteista, pumppaamoista, sähköasemista tai loppuasiakkaista. Sijaintitietopalvelu.fi sivustolla ilmoitetaan tiedusteluja valvottavan seuraavasti: ”Tietopyyntöjen (sijaintiselvitysten) tekijäkohtaista määrää ja selvitysalueen kokoa valvotaan ja tarvittaessa niiden tekemistä rajoitetaan tai estetään ko. valvonnan seurauksena.”

Sijaintitietopalvelun toteutuksessa verkonomistajalta on evätty suora kontakti maanrakentajaan ja päätökset johtoreitin paikantamisesta ja maastomerkinä tarpeellisuudesta tehdään verkonomistajan johtoreittikohtaisesti määrittämiin varoalueisiin (luonnoksessa ”kartta-alue”, ”näyttöalue”) perustuen. Maanrakentajien turvallisuuden ja verkonomistajien omaisuuden turvaamisen kannalta on oleellista säilyttää verkonomistajille läpinäkyvyys johtotiedusteluihin toimittaessa heidän verkkojensa lähellä sekä tapauskohtainen päätösvalta kaivajalta edellytettävistä toimenpiteistä (esim. maastonäyttöjen suorittaminen, johtojen tukemiseen liittyvä ohjeistaminen, ohjeistaminen yhteydenotoista verkonomistajan valvomoon tai kaivutyön aktiivinen valvonta verkonomistajan toimesta). Tämän lisäksi verkonomistajilla on oltava välitön ja suora kommunikointi- ja ohjeistusmahdollisuus maanrakentajan suuntaan.

4. Merkittäviä lisäkustannuksia verkonomistajille

Sen lisäksi, että Sijaintitietopalvelun toteuttamista rahoitetaan verkonomistajien maksuosuuksilla, määräyksen M71 tiukkojen sijaintitarkkuusvaatimusten täyttäminen edellyttää verkonomistajilta kokonaan uudenlaisia toimintatapoja verkkojen rakentamisessa, niin kentällä suoritettavissa mittauksissa kuin verkoston dokumentoinnissakin. Tämä ei nosta verkonomistajan kustannuksia vain väliaikaisesti vaan pysyvästi.

Verkkojen nykyisten sijaintitietojen ollessa yllä kuvatulla tavalla tarkkuudeltaan heikkolaatuisia (vanhat johtoreitit ovat usein tarkasti kartoittamatta), edellyttäisi niiden saattaminen riittävän tarkalle tasolle mahdollisesti jopa satojen tuhansien johtokilometrien kartoittamista ja dokumentointityötä. Karkeasti arvioiden kartoittamisen kustannus Suomessa lasketaan kymmenissä tai sadoissa miljoonissa euroissa. Näin merkittävien investointien tekeminen nykyisessä taloustilanteessa on epätodennäköistä, joten vanhojen verkkojen sijaintitarkkuus säilynee huonona pitkälle tulevaisuuteen, korostaen riskejä johtokarttojen jakelussa itsepalveluna Sijaintitietopalvelusta.

Määräyksen M71 vähimmäisvaatimuksena esitetty tietomalli on määritetty siten, että se sisältää tietoja, joita harvalla verkonomistajalla on dokumentoituna nykyisissä järjestelmissään. Esimerkiksi tietoa siitä, että kaapeli kulkee sillan rakenteessa ("sijaintitila") ei useinkaan ole dokumentoitu, vaan kaapelin sijainti on tallennettu vain x- ja y-koordinaatein. Tietorakennevaatimukseen sopeutuminen ja kokonaan uuden tiedon tuottaminen sekä sen edellyttämä analysointityö vaatii erilaisten tietoaaineistojen yhdistämistä sekä merkittäviä panostuksia verkkoyhtiöiltä.

Verkkotietojen siirto sijaintitietopalveluun ei ole kertaluonteinen toimenpide, vaan tietojen konvertointi ja siirto on jatkuvaa. Aineistot ovat kokoluokaltaan jopa gigatavuja, joten niiden tarkastaminen käsityönä on mahdotonta. Koska aineistoja käytetään sekä maanrakentajien että verkko-omaisuuden suojaamiseen kaivutyön aiheuttamilta vaaroilta, tietojen konversiot ja siirrot tulee tehdä joka kerralla huolellisesti, erilaisia varmistusmenetelmiä käyttäen. Tämä edellyttää asiaan perehtyneiden resurssien saatavilla oloa käytännössä jatkuvasti. Lähtöaineistot ja -järjestelmät muuttuvat ajan myötä, joten kerran tehty konversio-ohjelma ei pysy automaattisesti ajan tasalla.

5. Tietomallin riittämättömyys johtojen paikantamistyössä

Määräyksen M71 kuvaama verkkoaineistomuoto poikkeaa verkonomistajien käyttämien verkkotietojärjestelmien muodosta ja olemassa olevien johtoselvityspalveluiden muodosta, eikä se myöskään sovellu kenttänäyttötoiminnan tarpeisiin. Kuvattu tietomalli on riittämätön johtoreittien paikantamiseen ja maastomerkintöjen tekemiseen eli sitä ei voida käyttää kaivajille tai verkonomistajille suunnatussa palveluntuotannossa eivätkä maanrakentajat voi käyttää sitä paikantaessaan kohteita maastossa itse.

Johtoreittien sijainnin määrittäminen edellyttää johtojen tarkkaa paikannusta sekä tunnistamista maastossa, tyypillisesti käyttäen apuna kaapelitutkaa ja lähetintä. Tietomallista puuttuu tähän tarvittavia keskeisiä komponentteja ja tietoja kuten kaapelien tyyppimerkinnot, kohteiden tunnistetiedot ja osoitetiedot, omistajatiedot, kaapelikaivojen, jakokaappien ja pylväiden tunnuksien, jne. Määräystä M71 laadittaessa ei olla ilmeisesti konsultoitu maastonäyttöjä suorittavia yrityksiä ja maanrakentajia asiaan liittyen. Tietomallin puutteet johtavat siihen, että maastonäyttöjä varten tulee ottaa lisää kopioita verkonomistajien verkkoaineistoista ja/tai käyttää apuna verkonomistajien mahdollisesti tarjoamia online-järjestelmiä.

6. Epärealistinen tavoite kolmiulotteisen BIM-mallin luomiseksi vanhoista aineistoista

Verkkotietoaineistojen määrääminen tallettavaksi 10 cm:n tai 50 cm:n tarkkuudella ei tosiasiallisesti muuta aineistojen tarkkuutta. Vanhat aineistot, eli yli 95 % käytettävistä verkkoaineistoista, on muunnettu eri tietojärjestelmistä, eri koordinaattijärjestelmistä, eri esitystavoista ja eri taustakartta-aineistoista vuosikymmenten varrella. Kaikissa näissä muunnoksissa tieto on muuttunut, eikä vanha aineisto ole alun perinkään ollut lähellekään 10 tai edes 50 cm:n tarkkuudella mitattua muutoin kuin poikkeustapauksissa. Tämä johtaa siihen, että verkonomistajat joutuvat määräyksen vaatimaan varmuuteen ("Fyysisen infrastruktuurin ja aktiivisten verkon osien on sijaittava ilmoitetun sijaintitarkkuuden sisällä.") päästäkseen asettamaan kartta- ja näyttöalueet tarpeettoman suuriksi, eikä sijaintitietopalvelu tällöin enää palvele tarkoitustaan.

Verkkoaineisto perustuu usein verkkotietojärjestelmässä suunniteltuihin asennusreitteihin, eivätkä rakentamisessa tehdyt muutokset, kuten tien toiselle puolelle siirtymiset kallioisen maaston vuoksi, monesti päädy järjestelmään. Tämän vuoksi on suhteellisen yleistä, että verkkokartalla on verkonomistajankin tietämättä useiden metrien tai jopa yli 10 metrin virhe johdon sijainnissa. Johtojen suojaamisen näkökulmasta on siis epätarkoituksenmukaista olettaa, että verkkoaineistot ovat tarkkoja, eikä ole mielekäästä toimittaa tarkkoja digitaalisia tietomalliaineistoja maanrakentajan käyttöön, jos niiden sijaintia ei ole varmistettu kentällä. Määräyksen M71 mukaisilla määrityksillä yritetään rakentaa kerralla digitaalista BIM-mallia koko Suomesta. Tavoite on lähtökohdat huomioiden epärealistinen.

7. Sijaintitietopalvelun prosessit ja näyttöpalveluntarjoajan rajapinta testaamatta

Määräyksessä M71 viitataan sijaintitietopalveluun ja näyttöpalveluntarjoajien rajapintaan. Toteamme, että sijaintitietopalvelua ja näyttöpalvelurajapintaa ei ole vielä tarkasti määritetty eikä testattu. Odotamme, että pääsemme keskeisenä näyttöpalveluiden tarjoajana Suomessa mukaan kehittämään ja lausumaan mielipiteemme myös itse palveluun ja näyttöpalvelurajapintaan liittyen.

Helsingissä 12.12.2023

Kunnioitavasti

Ville Heinonen

Toimitusjohtaja

Geomatikk Finland Oy

Heinonen Ville
Geomatikk Finland Oy

VANTAAN KAUPUNGIN LAUSUNTO KOSKIEN TRAFICOMIN SIJAINNITETOPALVELUA SEKÄ MÄÄRÄYSLUONNOSTA 71/2023 M

Traficom lähetti 4.12.2023 lausuntopyynnön yhteensä 361 taholle. Lausuntojen tulee olla annettu 15.12.2023 mennessä. Tämä aikataulu on varsinkin julkishallinnon organisaatioille täysin mahdoton toteutettavaksi, sillä päätäntävaltaisten toimielinten kokoukset on kalenteroitu etukäteen tyypillisesti vuodeksi kerrallaan, minkä lisäksi asia vaatii valmistelua. Määräyksen voimaantulopäiväksi on ilmoitettu 22.12.2023, joka tarkoittaa sitä, että aikavälillä 16.12.-21.12.2023 (neljä työpäivää) Traficom käy läpi, ja ottaa huomioon potentiaalisesti 361 lausuntoa, ja työstää niissä ilmi tulleet korjaukset määräykseen. Pidämme tällaista hallintotapaa täysin kestävämmänä.

Vantaan kaupungilla on jo viisi vuosikymmentä ollut ylläpidossa kattava johtotietojen sijaintitietopalvelu, jossa on kaikki Traficomien rakenteilla olevaan palveluun kaavailut maanalaiset ja maanpäälliset johdot, ja niiden lisäksi lukuisia muita johtoja ja putkia, sekä maanalaisia tunneleita, rakenteita ja muuta oleellista kaivutöissä huomioitavaa. Näiden Traficomien Sijaintitietopalvelun (STP) puutteiden takia, ei sillä tietosisällöllä voi myöntää kaivu- tai muita työlupia Vantaan kaupungin alueella, vaan asiakkaat on tulevaisuudessakin ohjattava käyttämään kaupungin tarjoamaa palvelua. Tämän Vantaan johtotietopalvelun ylläpidosta on sovittu kaikkien alueella toimivien verkkotoimijoiden kanssa erikseen kahdenvälisillä sopimuksilla.

Vantaan kaupungin palveluun kuuluu myös maanalaisten johtojen ja rakenteiden sijaintiselvitykset, ja tarvittaessa maastonäytöt. Kaikki nämä hoidetaan kaupungin omin voimin. Vuositasolla tällaisia sijaintiselvitysprosesseja hoidetaan kaupungilla 1500–2000 kpl, ja niistä noin kolmasosa johtaa maastonäyttöön kaupungin toimesta. Kaivutyön edellyttämät yleisten alueiden lupaprosessit generoivat automaattisesti toiminnanohjauksen avulla sijaintiselvityspyynnön Vantaan kaupungin sijaintitietopalvelun sähköiseen työjonoon. Useat kaupungin sisäiset ydinprosessit käynnistävät myös automaattiset sijaintiselvitysprosessit yllä kuvatulla tavalla. Tämä tarkoittaa, että Vantaan kaupungin alueella asioivat toimijat eivät tulevaisuudessakaan tarvitse mitään ulkoista kiertotietä palvelun piiriin päästäkseen, vaan heidän tarvitsemansa palvelut käynnistyvät automaattisesti ilman lisätyötä.

Vantaan kaupunki toimittaa siis Traficomien sijaintitietopalveluun ainoastaan aluerajauksen, jonka sisälle osuvat palvelupyynnöt on ohjattava kaupungin osoittamaan sähköiseen palveluyhteyteen. Tämä aluerajaus kattaa koko kaupungin alueen, pois lukien maantie- ja rata-alueet sekä Helsinki-Vantaan lentokenttäalue.

Vantaan kaupungilla on olemassa rajapinta, jossa julkaistaan tehdyt sijaintiselvitykset verkkotoimijoille. Tämä rajapinta voidaan avata myös STP:n suuntaan.

Vantaalla 14.12.2023

Henry Westlin

Apulaiskaupunginjohtaja vs.

Vantaan kaupunki

Kaupunkiympäristön toimiala

Palvelut ja luvat -palvelukokonaisuus
Kaupunkimittauspalvelut 15.12.2023

Helsingin kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Helsingin kaupunki on osallistunut Traficomin sijaintitietopalvelun asiantuntijatyöryhmään koskien sijaintitietopalvelun valmistelua ja on tietoinen määräysmuutoksista.

Helsingin kaupunki ylläpitää Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 895/1999 45 § mukaisesti yhdistelmäjohtokarttaa. Helsingin kaupunki katsoo, ettei perustettavan kansallisen sijaintitietopalvelun sisältämä johtotieto ole riittävä turvaamaan Helsingin kaupungin alueella tapahtuvaa kaivutyötä. Helsingin kaupunki tulee jatkossakin edellyttämään johtotietojen selvittämistä Helsingin kaupungin ylläpitämässä johtotietopalvelussa (haitaton.hel.fi). Helsingin kaupunki edellyttää, että Helsingin kaupungin aluetta koskeva selvityspyyntö ohjataan Helsingin kaupungin ylläpitämään edellä mainittuun johtotietopalveluun. Asiasta on käyty neuvottelua Traficomin kanssa ja asiasta on päästy yhteisymmärrykseen.

Helsingin kaupunki on kuitenkin valmistautunut toimittamaan sijaintitietopalveluun Helsingin kaupunkia koskevat määräyksen velvoittamat tiedot (ulkovalaistus, liikennevalojen sähkö). Lisäksi Helsingin kaupungin (osa)omisteisten yhtiöiden Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy (raitioiteiden sähkö) ja DigiHelsinki Oy (tietoliikenne) omistuksessa on johtoverkkoja.

Helsingin kaupunki pyytää Traficomia kiinnittämään huomioita yhdyskuntaa palvelevan kriittisen infrastruktuurin tietojen kokoamiseen liittyviin ilmeisiin turvallisuusriskeihin. Tällä määräyksellä Traficom täsmentää 2016 antamaansa ja 2020 ja 2022 päivittämäänsä määräystä. Määräyksessä ja sen päivityksissä on asetettu 1.1.2021 jälkeen rakennettua infraa koskevia tietojen määräyksiä. Nyt päivitettävässä määräyksessä näitä tietoja täsmennetään uudella rakenteen sijaintitilaa koskevalla ominaisuustiedolla, johon aiemman määräyksen ja sen päivitysten osalta ei ole voitu varautua.

Helsingin kaupunki haluaa huomauttaa, ettei tätä nyt vaadittua uutta ominaisuustietoa ole välttämättä olemassa 1.1.2021 jälkeen toteutetuista rakenteista. Eikä sitä näin ollen voi sijaintitietopalveluun toimittaa. Helsingin kaupunki on huolehtinut velvoitteistaan liittyä verkkotietopisteeseen toimitettavaksi rakennushankkeita ja infran sijaintia ja passiivi

infran hyötykäyttöä koskevien aluetietojen suhteen. Lausunnon on laatinut Helsingin kaupungin puolesta kaupunkiympäristön toimialan kaupunkimittauspalvelut.

Toni Pehkonen, johtava maanmittausinsinööri,

Timo Tolkki, yksikön päällikkö,

Kaupungingeodeetti